TRST, petek
10. avgusta 1956
Leto XII. - Št. 177 (3515)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 25 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94 638, 93 808, 37-338

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II. nad. — TEL... IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANČIŠKA št. 20 — Tel. 37-338 — Podruž. GORICA: Ul. S. Pellico 1-II. Tel. ... OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. - Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 80, finančno-u... nice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 60 din.

MALI OGLASI: 20 lir beseda. - NAROČNINA: mesečna 480, vnaprej: četrtletna 1300, polletna 2500, celoletna 4900 lir. - FLRJ: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

ZSSR SE BO KLJUB MNOGIM PRIDRŽKOM UDELEŽILA LONDONSKE KONFERENCE

Moskva zahteva odložitev konference o Suezu in povabilo drugih 22 držav, med katerimi Kitajske

O plovbi po Suezu in o vseh važnih kanalih in ožinah bi morali razpravljati v okviru OZN - Sedež konference bi moral biti v Kairu

MOSKVA, 9. — Sovjetska vlada je danes izročila odgovor na vabilo zahodnih držav za londonsko konferenco o Suezu. V svoji izjavi pravi sovjetska vlada, da sprejema vabila, zahteva pa, naj se konferenca odloži do konca avgusta ter naj se povabi drugih 22 držav, med katerimi tudi Kitajska. Sovjetska vlada poudarja tudi, da ne more sprejeti teze zahodnih držav o položaju v zvezi s Sueškim prekopom, kakor jo obrazložuje londonska izjava.

Izjava poudarja v začetku predvsem, da «sovjetska vlada se ne more strinjati z opisom položaja na področju Sueškega prekopa, ki ga navaja izjava treh držav», ter dodaja, da «nacionalizacija družbe za Suez ni v nobeni zvezi z vprašanjem svobodne plovbe po prekopu, ki jo ureja posebna konvencija iz leta 1888».

«Poizkusi, da se položaj prikaže, kakor da bi privatna družba, ki je podvržena egiptovskim zakonom, morala veljati kot neke vrste mednarodni organizem, ki jamči režim plovbe po Sueškem prekopu, so brez pravne podlage. Potrebno je tudi poudariti — nadaljuje izjava, da je glavna skupščina Združenih narodov decembra 1952 sprejela posebno resolucijo o pravicah narodov, da svobodno razpolagajo z narodnimi viri in bogastvi. Glavna skupščina OZN je pozvala države, naj se vzdržijo sleherne dejavnosti, ki bi kršila suverene pravice drugih držav na tem področju. Zaradi tega je sovjetska vlada mnenja, da je odločitev egiptovske vlade za nacionalizacijo družbe Sueškega prekopa popolnoma zakonito dejanje, ki izhaja iz suverenih pravic Egipta».

Izjava pravi dalje: «Vlada egiptovske republike je uradno sporočila 1. avgusta sovjetski vladi kakor tudi drugim vladam, da bo Egipt v celoti spoštoval svobodo plovbe po Sueškem prekopu, kakor jo določa konvencija iz leta 1888. Zato ni nobenega vzroka za kakršno koli zaskrbljenje glede tega in to tem bolj, ker je Egipt zainteresiran na normalni plovbi po prekopu in jo lahko zajamči v isti meri kakor katera koli privatna družba».

Sovjetska izjava omenja zatem, da je Egipt sklenil plačati odškodnino lastnikom delnic družbe o prekopu in nadaljuje: «Dejstvo da prekop več desetletij ni bil v rokah Egipčanov, pač pa v rokah družbe, v kateri prevladuje angleški in francoski kapital, in ki je izkoriščala prekop za svojo lastno obogatitev in za vmešavanje v notranje zadeve Egipta, ne sme služiti za podlago, da se opravičuje ohranitev tako normalnega položaja. V isti meri kakor angleška in francoska vlada in prav tako vlada ZDA priznavajo visoka načela OZN in izjavljajo da z zadovoljstvom sprejemajo spremembe, ki so nastale v njih odnosih z državami, ki so prej bile pod kolonialnim režimom, ne bi smele sedaj ustvarjati nobene ovire, da te države uveljavijo svoje suverene pravice».

Sovjetska izjava takole nadaljuje: 1. «Takoj ko so bili dotaknjeni privilegiji družbe za Sueški prekop, sta vladi Velike Britanije in Francije odredili pripravno stanje svojih pomorskih in kopenskih sil, koncentriranje teh sil v bližini prekopa, mobilizacijo svojih rezervistov in pripravljanje morebitnih izkrcanj. Britanski in francoski tisk ter tisk nekaterih zahodnih držav pa vodi kampanjo, ki vzbuja sovražno razpoloženje proti Egiptu. S tako akcijo, ki samo ogroža mir in varnost, gresta vladi Velike Britanije in Francije po poti, ki ni v skladu z načeli listine OZN. Sovjetska vlada meni, da so absolutno nedopustni ukrepi, ki sta jih sprejeli angleška in francoska vlada, in vidi v njih udarec stvari miru. Jasno je, da ti ukrepi povzročajo upravičeno zgražanje. Dobili bodo odgovor, ki ga zaslužijo, ne samo od Egipta, pač pa tudi od drugih narodov, ki se borijo za svojo suverenost in narodno neodvisnost. Poizkusi, da se s silo vzpostavijo zgubljeni privilegiji družbe za Sueški prekop, ali da se Egiptu vsili dominacija tujega kapitala v drugi obliki, imajo očitno kolonialni značaj. Sovjetska vlada, zvesta svoji politiki miru, enakosti in nevmešavanju v notranje zadeve drugih držav, izjavlja, da akcija britanskih in francoskih vodilnih krogov v ničemer ne more prispevati k zmanjšanju mednarodne napetosti.

Anglija in Francija navajata da je namen londonske konference od 16. avgusta pripraviti ukrepe, da se zagotovi delovanje prekopa v skladu s konvencijo iz leta 1888. Tako zatrjevanje ni jasno, ker načelo svobodne plovbe po prekopu se v celoti spoštuje. Če pa ima konferenca namen začeti v eni ali drugi obliki poizkus revizije odločitve egiptovske vlade o nacionalizaciji družbe za Sueški prekop, bi šlo za očitno vmešavanje v notranje zadeve Egipta, katerega pravica do nacionalizacije te družbe ne bi mogla spraviti v dvom nobena mednarodna konferenca».

Sovjetska vlada obsoja način, kako se je sklicala konferenca «na pobudo Velike Britanije in Francije, glavnih akcionistk sueške družbe, in ZDA, ki niso bile udeležene pri konvenciji iz leta 1999». «Konferenca se je sklicala brez posvetovanja s Sovjetsko zvezo in z drugimi državami podpisnicami konvencije iz leta 1888. Konferenca se je sklicala izven OZN, kar v sedanjih okoliščinah lahko velja samo za abnormalno. London je bil določen kot sedež konference, medtem, če se je treba držati določil konvencije iz leta 1888, bi moral biti sedež morebitne konference Kairo. Zaradi tega je sovjetska vlada mnenja, da ta konferenca po svoji sestavi, po svojem značaju in po svojih namenih zdaleč ne more veljati za mednarodno konferenco, ki bi lahko sprejela kakršnekoli ukrepe glede Sueškega prekopa.»

Sovjetska vlada, nadaljuje izjava, je mnenja, da bi bilo mnogo bolj koristno postaviti v okvir OZN diskusijo o problemih, ki se nanašajo na svobodo plovbe po prekopih in morskih ožinah, ki imajo mednarodno važnost. Obstaja cela vrsta velikih prekopov in morskih ožin, ki imajo mednarodno važnost. Če se v tristranski izjavi načenja vprašanje internacionalizacije Sueškega prekopa, se tedaj vsiljuje vprašanje, zakaj se vztraja samo pri Sueškem prekopu, popolnoma ločeno od vseh drugih prekopov in morskih ožin, ki niso manj važne. Sovjetsko stališče v tem pogledu je, da mora vsaka odločitev o vprašanju prekopov in morskih ožin mednarodne važnosti upoštevati nujnost, da je treba spoštovati suverene pravice prizadetih držav, na katerih ozemlju potekajo te morske poti. Upoštevajoč te elemente je sovjetska vlada, ki je soudeležena pri konvenciji iz l. 1888, mnenja, da se bodo morale udeležiti diskusije o vprašanjih, ki se nanašajo na svobodo plovbe po Sueškem prekopu, v vsakem primeru tudi države: Avstrija, Albanija, Birmanija, Bolgarija, Madžarska, Nemška demokratična republika, Jemen, Jordanija, Irak, Libanon, Libija, Maroko, Poljska, Romunija, Saudska Arabija, Sirija, Sudan, Tunizija, Finska, ČSR in Jugoslavija. Nadalje pa sovjetska vlada misli, da je na tej konferenci potrebna udeležba take velesile, kot je LR Kitajska. Sovjetska vlada upa, da angleška vlada ne bo ovirala udeležbe naštetih držav na omenjeni konferenci, če imajo te države udeležbo za absolutno potrebno.

Sovjetska vlada, ki podpira mirno rešitev mednarodnih vprašanj, bo poslala svojega predstavnika na konferenco v London, upoštevajoč, da lahko ta konferenca nudi možnost za iskanje sredstev za mirno rešitev vprašanj, ki se nanašajo na svobodo plovbe po Sueškem prekopu; tako rešitev, ki bi ob upoštevanju novih okoliščin bila sprejemljiva za egiptovsko državo kot za ostale prizadete države.

Samo po sebi je razumljivo, da udeležba sovjetske vlade na londonski konferenci ne nalaga Sovjetski zvezi nobene omejitve ali obveze, ki bi nastala po načelih, ki jih je vsebovala skupna izjava treh zahodnih velesil od 2. avgusta in ki bi lahko bile škodljive za suverene pravice ali dostojanstvo Egipta.

Sovjetska vlada izjavlja, da je mnenja, da bi bilo bolje sklicati konferenco za konec avgusta. Tako bi jo bilo mogoče bolje pripraviti, zatrjuje izjava, ki se takole zaključuje:

Sovjetska vlada je prepričana o nujnosti zmanjšanja mednarodne napetosti, zlasti v predelih Bližnjega in Srednjega vzhoda. Prepričana je, da spoštovanje suverenih pravic držav in razvoj mednarodnega sodelovanja v sodobnem duhu, ki se oslanja na enakost in na nevmešavanje v notranje zadeve držav, predstavljata najvažnejše pogoje za vzpostavitev zaupanja med državami in za ohranitev trajnega miru med narodi. Prepričana je, da se sporna vprašanja morejo in morajo rešiti na miren način, v skladu s koristmi in pravicami narodov. Upa, da bodo v vprašanju Sueškega prekopa prizadete vlade dokazale modrost in previdnost ter da se bodo vzdržale vsakega dejanja, ki bi lahko imelo nesrečne posledice.

Vabilo na konferenco je sprejela tudi indonezijska vlada. Minister za informacije je izjavil, da je vlada sklenila udeležiti se konference, toda s tem, da bo dnevni red konference «odprt». Indonezijsko delegacijo bo vodil zunanji minister Abdulgani.

Indonezijski ministrski predsednik Sastroamidjojo pa je zanikal, da je Indonezija povabila države skupine Colombo in Egipt na konferenco, na kateri naj bi razpravljali o Suezu. Dodal pa je, da «vsekakor obstaja ideja o podobni konferenci».

Prav tako je vabilo sprejela pakistanska vlada in predsednik vlade Mohamed Ali je izjavil, da želi Pakistan prispevati pri iskanju mirne rešitve spora.

Iranski zunanji minister je danes izjavil, da je nacionalizacija Sueškega prekopa dejanje, ki spada v suverene pravice Egipta. Izjavil je, da bo on zastopal Iran na londonski konferenci in je dodal: «Kakor boste videli iz našega odgovora, namerava Iran s svojo udeležbo na konferenci prispevati k svobodni plovbi po prekopu, ki je plovna pot življenjske važnosti tudi za nas. V ostalem namerava Iran podpreti akcijo Egipta.»

Norveška vlada pa izjavlja v noti, ki jo je izročila britanskemu poslaništvu v Oslu, da se bo udeležila konference in da bi namen te konference moral biti rešitev, ki bi ob spoštovanju zakonitih interesov Egipta zagotovila svobodno plovbo po prekopu v korist vseh prizadetih držav. Norveško delegacijo bo vodil zunanji minister Lange.

Kar se tiče stališča Avstrije pa javlja agencija APA, da «Avstrija ni bila do sedaj povabljena na nobeno konferenco in zaradi tega nima vzroka, da bi zavzela stališče glede tega».

Agencija, ki se sklicuje na «kompetentne kroge», pravi dalje: «Tudi kot nevtralna država je Avstrija zaradi svoje trgovine z državami Bližnjega in Daljnega vzhoda življenjsko zainteresirana, da se ohrani svoboda plovbe.»

Konference se bo udeležila tudi Španija. To je danes sporočil britanskemu poslaniku v Madridu zunanji minister Artajo z noto, ki pravi, da se bo Španija udeležila konference kot podpisnica konvencije iz leta 1888.

Madridski list «ABC» omenja danes možnost, da bi skušala Španija posredovati v sedanjem sporu, in dodaja, da Madrid ne bi sprejel rešitve, v kateri ne bi z Egiptom pravično ravnali.

Libijski obrambni minister pa je izjavil egiptovskemu tisku, da libijsko ozemlje ne bo moglo v nobenem primeru služiti kot oporišče za vojaške operacije proti Egiptu.

Egiptovsko poslaništvo v Parizu je objavilo poročilo, v katerem pravi, da Egipt ne bo spremenil svojega sklepa glede nacionalizacije Sueškega prekopa. «Nacionalizacija prekopa, pravi poročilo, je neoporečno dejanje suverenosti in zaradi tega ne bo Egipt spremenil svoje odločitve. Egipt bo branil svojo neodvisnost proti vsakemu napadu.»

Poročilo pravi tudi, da je «Egipt pripravil načrte za poglobitev in razširitev prekopa, tako da bodo po njem lahko plule tudi petrolejske ladje, katere koli tonaže v čim boljših pogojih».

ECOSOC zaključil svoje zasedanje

ŽENEVA, 9. — Gospodarski in socialni svet OZN je zaključil danes v Ženevi svoje 22. zasedanje. Zaključni govor je imel predsednik Hans Engen (Norveška).

Glavno vprašanje, o katerem so na pettedenskem zasedanju razpravljali, je bilo prispevanje h gospodarskemu razvoju zaostalih dežel s pomočjo posebnega sklada OZN za gospodarski razvoj (UNFED).

NEW YORK, 9. — Statistike Združenih narodov navajajo, da je prebivalstvo sveta konec prvega polletja lanskega leta znašalo 2.692.000.000 duš s poviškom okoli 40 milijonov v primerjavi s prejšnjim letom. Najbolj obljudene dežele so kontinentalna Kitajska (582.600.000), Indija (382 milijonov), Sovjetska zveza (200 milijonov), ZDA (164 milijonov 200.000 leta 1955 in nad 168 milijonov julija 1956), Japonska (88.900.000), Indonezija (81.900.000) in Pakistan (80.100.000).

INTERESI OKOLI PREKOPA

Skozi naftovodne cevi preteče vsako leto okrog 40 milijonov ton nafte, a skozi Sueški prekop prepeljejo 67 milijonov ton. Sirski delavci so zagrozili, da bodo ustavili odtekanje nafte čez sirsko ozemlje v primeru akcije zahodnih držav proti Egiptu. Čez to ozemlje odteče letno 25 milijonov ton nafte angleških petrolejskih družb v Iraku. Po naftovodih ameriške družbe v Saudovi Arabiji pa odteče čez ozemlje Sirije kakih 325.000 sodčkov. Tudi Jemen, Libanon in Irak podpirajo Egipt. Najstarejši naftovod je tisti, ki se začne v Kirkuku v Iraku, najnovejši pa se začne pri Damamu ob Perzijskem zalivu ter gre čez vso Saudovo Arabijo in nato čez Jordan, Sirijo in se konča v Sidonu v Libanonu. Čitatelji si lahko predstavljajo, koliko vojakov bi morale zahodne države uporabiti vzdolž teh tisočev in tisočev kilometrov naftovodov, če bi prebivalstvo arabskih dežel hotelo preprečiti dobavo nafte Evropi.

Naser povabil Burgibo v Kairo

KAIRO, 9. — Danes se je zvedelo, da je predsednik Naser povabil tunizijskega ministrskega predsednika Burgibo, naj obišče Egipt. Vabilo je bilo izročeno tunizijskemu ministru za šport in mladino, ki je sedaj v Kairu.

Bulganin in Hruščev bosta sprejela Šigemica

MOSKVA, 9. — Japonski zunanji minister Šigemicu in sovjetski zunanji minister Šepilov sta se danes ponovno sestala na privatnem razgovoru, da se dogovorita o nadaljevanju pogajanj. Po razgovoru je predstavnik japonske delegacije izjavil, da se bo Šigemicu sestal danes ali jutri z Bulganinom in s Hruščevom, da obrazloži japonsko stališče.

Popoldne sta se sestali dve podkomisiji, ki sta bili ustanovljeni v zvezi s pogajanji.

Brezuspešni vsi dosedanji napori da rešijo 261 zasutih rudarjev

Reševalne skupine so nepretrgoma na delu - Bojijo se, da bodo vsa prizadevanja zaman - Mednarodna solidarnostna akcija za pomoč družinam žrtev - Ital. minister za delo Vigorelli na kraju nesreče

CHARLEROI, 9. — Proti večeru, 36 ur odkar je nastal požar v rudniku v Marcinelle, je vedno manj upanja, da bodo našli še pri življenju večino rudarjev, ki so ostali v rudniku. Položaj je nespremenjen: 6 ranjenih, ki so jih sprejeli v bolnišnico v Charleroi, 9 mrtvih in 261 blokiranih rudarjev v globini med 765 in 1035 metrov, o katerih ni nobene vesti.

V globini 900 metrov pod zemljo je požar divjal vso noč in danes ves dan, tako da je bilo delo reševalnih skupin skrajno nevarno.

Danes zjutraj ob 9.30 se je nova skupina odpočitih mož spustila v rov in skušala doseči globino 907 metrov. Skupina pa se je morala zaradi velike vročine kmalu vrniti na površje in ni mogla niti približno ugotoviti, ali so v doseženi globini še živi rudarji ali pa trupla že umrlih rudarjev. Da ohladijo rove, so napeljali vodo v notranjost rova po stranskem kanalu, ki je služil za odvajanje jamskega plina.

Glavni ravnatelj belgijske rudarske uprave Van Den Heuvel je danes na tiskovni konferenci izjavil, da bi bil pravi čudež, če bi spričo sedanjega položaja lahko ponovno dosegli globino 907 m preč 4. ali 5. uro jutri zjutraj. Dodal je, da je potrebno sprejeti vse ukrepe, da se zagotovi varnost reševalnih skupin. Dejal je tudi, da bodo kolikor se bo dalo globoko napeljali telefon, da bo delo reševalnih skupin čim uspešnejše. Skupina 18 mož, od katerih 11 Italijanov, ki je popoldne dosegla globino 835 metrov, je ugotovila, da se je stranski rov v tej globini porušil. V tem rovu je baje bilo 80 rudarjev. Požar je skoraj pogašen, toda iz rovov prihajajo gosti beli oblaki pare. Zdi se neverjetno, da bo mogoče pred jutrom doseči rov, kjer so blokirani ostali rudarji. Zato se vedno bolj veča bojazen, da bodo vsi napori za rešitev pokopanih rudarjev zaman.

Ob 22.15 je bila reševalna akcija v polnem teku. Člani skupin, ki so se zadnji vrnili iz rovov, so sporočili, da niso uspeli prodreti globlje od 902 metrov. V tej globini je vročina neznosna in gost oblak pare onemogoča vidljivost. V rov se je spustila nova skupina z nalogo, da nadaljuje popravljanja dvigala.

Italijanski minister za delo Vigorelli je danes prispel na kraj nesreče s podtajnikom Del Bo. Popoldne sta oba sprejela namestnika belgijskega zunanjega ministra, ki jima je izrekel sožalje vlade in belgijskega ljudstva zaradi hude nesreče, ki je zadela italijanske delavce. Minister Vigorelli pa je izrekel sožalje belgijski vladi in ljudstvu.

Kar se tiče pomoči prizadetim družinam, so ustanovili poseben italijanski odbor pri konzulatu v Charleroi. Minister za delo Vigorelli pa je odredil, naj prizadetim družinam takoj izplačajo zakonito odškodnino, ki jo na podlagi konvencij morajo izplačati zavarovalni zavodi: 200 tisoč lir za vsako družino in 100.000 lir več za vsakega člana družine.

Belgijska vlada je po svoji današnji seji izrekla priznanje pogumnim in požrtvovalnim skupinam in javila, da je sprejela vse potrebne ukrepe za pomoč prizadetim družinam. Belgijsko notranje ministrstvo je začelo nabiralno akcijo. Prav tako je začela nabiralno akcijo belgijska sekcija Italijanskega Rdečega križa ob sodelovanju združenja «za belgijsko-italijansko prijateljstvo».

Vsa italijanska združenja v Belgiji so začela akcijo za pomoč in so v Charleroi ustanovila koordinacijski odbor. «Francoska ljudska pomoč» je pozvala vse Francoze, naj prispevajo za pomoč družinam žrtev v Charleroi.

Visoka oblast za evropsko premogovno in jeklarsko skupnost je tudi odredila takojšnjo gospodarsko pomoč družinam žrtev.

Ponudbe za denarno in drugo pomoč so prišle tudi od številnih podjetij in ustanov v Italiji. Družba Fiat je dala na razpolago 28 milijonov lir, ki naj se razdelijo družinam italijanskih žrtev.

Z vsega sveta prihajajo v Bruselj in Charleroi sožalne brzojavke državnikov, sindikalnih in drugih organizacij.

Podtajnik Del Bo, ki je v Belgiji, je danes poslal zunanjemu ministru Martinu prvo poročilo o nesreči in o reševalni akciji. Martino je popoldne sprejel belgijskega poslanika v Rimu.

Povsem razumljivo in logično je, da se ves italijanski tisk na prvem mestu ukvarja s strašno nesrečo, ki je prizadela rudarje v Belgiji. «Unità» poudarja med drugim, da je v zadnjih devetih letih našlo smrt v belgijskih rudnikih nič manj kot 1164 rudarjev, od katerih jih je bilo 435 iz Italije.

Ves belgijski tisk izraža danes globoko žalost vsega belgijskega ljudstva. Številni listi so črno obrobljeni. Listi v Charleroi pa so začeli nabiralno akcijo za družine žrtev.

Tudi francoski tisk obširno piše o nesreči ter izreka družinam žrtev sožalje.

Po eksploziji v Kolumbiji

BOGOTA, 9. — Oblasti mesta Cali so danes javile, da je bilo pri eksploziji 8 tovornih avtomobilov, polnih dinamita, ubitih 375 ljudi. Zatrjujejo, da so druge informacije o številu žrtev, glede katerih so nekateri navajali število 1200, pretirane. Možno pa je, da bo število žrtev naraslo, ker je mnogo oseb hudo ranjenih in med ruševinami utegnejo biti še druga trupla.

Bivši predsednik koulmbijske republike Albert Camargo, ki je v Miamiju na Floridi, je včeraj objavil izjavo, v kateri pravi, da je zadržanje predsednika Pinille škandalozno, ker da skuša izkoriščati v politične namene katastrofo, ki je razdejala mesto Cali.

«Rojas Pinilla, nadaljuje izjava, je izkoristil velik strah in zmedo, ki te dni vladata med Kolumbijci, da zvali odgovornost za katastrofo na svoje politične nasprotnike. Zdi se neverjetno, da hoče predsednik Pinilla pojasniti tragedijo s tem, da zvrača krivdo na tiste, ki skušajo doseči, da bi zavladalo soglasje med kolumbijskimi strankami.»

Bivši predsednik je tudi izjavil, da je vedno nasprotoval prevozu eksplozivnih snovi po gosto naseljenih krajih.

Predsednik republike general Rojas Pinilla pa je danes pozval kolumbijsko prebivalstvo na enotnost. Izjavil je, da v poročilu, ki so ga objavili 7. avgusta (na dan eksplozije v Cali) ni trdil, da so podpisniki nedavnega pakta med liberalnim voditeljem Albertom Ilerasom in konservativnim voditeljem Laureanom Gomezom dali ukaz svojim pristašem, naj povzročijo eksplozijo v Cali. «Toda, je dodal predsednik, vlada je bila obveščena že teden dni prej, da se 7. avgusta pripravljajo resni dogodki. Ko politični voditelji pozivajo člane stranke, ki jo vodijo, naj zrušijo vlado, eden od teh članov lahko reagira po svojem značaju in lahko pride do najhujših skrajnosti.»

Protestna stavka na Cipru

NIKOZIJA, 9. — Danes so na vsem otoku proglasili protestno stavko zaradi usmrtitve treh ciprskih patriotov, ki so jih usmrtili danes zjutraj v zaporu v Nikoziji. V zaporu, kjer so izvršili smrtno kazen, so ostali kaznjenci uprizorili nerede in so odločno protestirali proti usmrtitvi.

Vse ulice glavnih mest na Cipru so skoraj prazne, trgovine so zaprte in po ulicah krožijo močne vojaške patrulje.

Grški minister v predsedstvu vlade Konstantin Tsatsos je danes podal sledečo izjavo: «S takimi dejanji se britanska vlada sama zanikuje: medtem ko zatrjuje, da se zanima za usodo ciprskega ljudstva, povzroča s takimi nečloveškimi usmrtitvami še poslabšanje položaja. Niti z nasiljem in usmrtitvami ne bo mogoče zadušiti glasu ljudstva, ki se bori za svojo svobodo».

V Angliji se širi odpor proti vojaškim ukrepom vlade

Predstavnik Foreign Officea izjavlja, da se bo vlada ravnala po čl. 33. listine OZN - Dulles povabil Hammarskjoelda na razgovor - Eisenhower pozval voditelje kongresa na posvetovanje

LONDON, 9. — Popoldanski tisk objavlja pod velikimi naslovi vest, da so začetek funkcioniranja «letalskega mostu» za prevažanje britanskih čet iz Velike Britanije v Sredozemlje, odložili. Poučeni krogi so mnenja, da bi to utegnilo biti v zvezi z Nehrujevim pozivom. Dodajajo pa, da bi utegnila odložitev biti le tehničnega značaja. Taka obrazložitev pa bi lahko bila sprejemljiva, ko so javili, da so začetek operacij odložili za 24 ur, toda ne more biti več sprejemljiva, potem ko se je zvedelo, da letalski most ne bo začel delovati niti po 24 urah.

Predstavnik Foreign Officea pa je danes na tiskovni konferenci izjavil, da se bo britanska vlada ravnala po 33. členu listine Združenih narodov, ki pravi: «Nasprotni stranki v sporu, katerega trajanje lahko ogroža ohranitev miru in mednarodne varnosti, morata najprej iskati rešitev s pogajanji, anketami, posredovanji, spravami, arbitražami, sodnimi ureditvami v okviru regionalnih organizacij ali konvencij ali s pomočjo vsakega drugega mirnega sredstva, ki bi ga izbrali.»

«Prav to nameravamo napraviti,» je dejal predstavnik, ki pa ni hotel povedati, ali bodo po londonski konferenci sueško zadevo predložili Združenim narodom.

Pritisk na vlado, naj ne gre predaleč z vojaškimi pripravami, pa se je danes še bolj opazil na več laburističnih sektorjih. Seveda je levica stranke najbolj aktivna. Tednik, ki ga vodi Bevanova žena, objavlja danes uvodnik pod naslovom: «Laburisti morajo ukazati vladi, naj se ustavi in umakne.» List pravi, da bi vojna z Egiptom zaradi Sueza bila «zgrešena, nemoralna in porazna».

List pravi dalje, da če nameravata Velika Britanija in Francija s silo doseči rešitev, ki jo želita, nima konferenca nobenega smisla, in je samo krinka. Če pa nameravata sprejeti kateri koli sklep konference, tudi če bi nasprotoval njunim interesom, tedaj niso vojaški ukrepi nič drugega, kakor nevaren bluf. «Mi smo svečano obvezani, da se ne borimo drugače nego v obrambo naših obal ali pa na podlagi odločitve OZN. Če se ne bi držali te obveznosti, bi bili napadalci».

Bivši laburistični minister za odnose s Commonwealthom Patrick Gordon - Walker pa je danes v svojem govoru na mednarodni univerzi v Crostonu izjavil, da bi vsaka nasilna akcija v zvezi s Suezom lahko povzročila «razpoko v Commonwealthu». Govornik je obsodil dejstvo, da Eden v svojem govoru ni omenil javnega mnenja Commonwealtha. Dodal je, da je za Anglijo velike važnosti, da upošteva stališče drugih držav Commonwealtha, in je nadaljeval: «Samo na tej podlagi Commonwealth lahko ostane dejanska sila v svetu. Sčasom bo prijateljstvo in dobro mnenje, ki ga o nas ima demokratična Azija, nekaj bolj dragocenega kakor Sueški prekop. Vsaka naša nasilna akcija v zvezi s Suezom bi lahko tako razdelila Commonwealth, da bi prenehal obstajati v svoji sedanji obliki»

Iz Washingtona javljajo, da bo glavni tajnik OZN Hammarskjoeld jutri prišel na Dullesovo vabilo v Washington. Pojutrišnjem se bosta Hammarskjoeld in Dulles razgovarjala o položaju na Srednjem vzhodu. Navzoč bo tudi ameriški predstavnik v OZN Cabot Lodge.

Za nedeljo pa je Dulles povabil republikanske in demokratične voditelje kongresa na razgovor v zvezi s Suezom. Popoldne pa se je Dulles posvetoval z Eisenhowerjem in sklenili so, naj bo posvetovanje pri predsedniku v Beli hiši. Sestanku bo predsedoval Eisenhower.

V Egiptu ustanovljena narodnoosvobodilna vojska

KAIRO, 9. — Kairski radio je javil, da bo predsednik Naser v nedeljo zvečer ob 20 po italijanskem času govoril po radiu egiptovskemu in arabskemu svetu.

Govor označujejo za «izredno važnega».

Danes se je Naser ponovno razgovarjal s sovjetskim poslanikom Kiseljevom. Kar se tiče njegovega obiska v Moskvi, ni še znano, ali bo odložen. Egiptovski poslanik v Moskvi je na vprašanje, ali bo Naser prišel v Moskvo v torek, kakor določeno, odgovoril, da ni še dobil uradnih vesti o kaki spremembi. Na vprašanje, ali misli, da bo Naserjev obisk odložen, je odgovoril: «To bi se lahko zgodilo. Nimam novih navodil od svoje vlade».

V Kairu pa se nadaljujejo tudi diplomatski razgovori med zahodnimi predstavniki. Danes se je francoski poslanik razgovarjal z britanskim poslanikom, ta pa je pozneje obiskal ameriškega poslanika.

Kairski radio je danes sporočil, da je Naser podpisal ukaz o ustanovitvi «narodnoosvobodilne vojske». Ukaz določa, da bodo to vojsko, ki se bo razlikovala od redne, sestavljali člani «narodne straže» in vsi morebitni prostovoljci od 18. do 50. leta starosti.

Minister za višje šolstvo major Kamal Eddin je bil imenovan za vrhovnega poveljnika narodnoosvobodilne vojske.

Medtem potrjujejo, da se bo politični odbor Arabske lige sestal v nedeljo v Kairu. Razpravljali bodo o sueški krizi in o predlogu bojkota proti Franciji.

SKLEPI NA SESTANKU ŠTIRIH NA KVIRINALU

Martinov nastop v Londonu naj bo previden in spravljiv

Odločilen poseg Gronchija v pripravo italijanskega stališča - Pobuda za odložitev konference odpade - Italija bo podprla tudi povabilo Jugoslavije na konferenco?

Od našega dopisnika

RIM, 9. — Napovedani sestanek na Kvirinalu med Gronchijem, Segnijem, Martinom in Saragatom je dal po dosedanjih vesteh zelo dobre rezultate. Uradnega poročila sicer niso izdali, vendar pa se je z gotovostjo izvedelo, da so navodila zunanjemu ministru za njegov nastop na londonski konferenci 16. t. m. naslednja:

1. Predvsem se ponovno potrjuje udeležba Italije na konferenci in poudarja, da je britansko zunanje ministrstvo po italijanskem veleposlaniku v Londonu sporočilo, da noben udeleženec konference ni vezan v nobenem pogledu niti na dnevni red niti na kakršne koli sklepe. Zaradi tega vsaka morebitna podpora Italije pobudi za odložitev konference odpade, ker Italija zavzame lahko povsem svobodno stališče.

2. To stališče naj bo predvsem previdno in Martino ne bo nesel v London nobenih vnaprej določenih tez. On se ne bo zavzemal za internacionalizacijo že vnaprej, hkrati pa tudi ne bo nasprotoval nacionalizaciji družbe Sueškega prekopa, ker je to pač pravica vsake suverene države, pa tudi Egipta. Italijanski zunanji minister naj na konferenci sami presodi položaj, budno spremlja delo konference in nato odloči.

3. Pri vsem tem pa je glavno, da bo njegov poseg pomirljiv, ravna naj tako, da pride do čimvečjega zbližanja stališč, kar naj bi privedlo do sporazumevanja. Vsekakor pa naj minister podpira takšno rešitev, ki bo vsebovala tehnične formule kakor tudi «psihološke» klavzule, ki naj omogočijo solidarnost med zainteresiranimi državami, pri čemer naj bi vse države ohranile svoje interese, tako da ne bi bil okrnjen njihov prestiž.

4. Vsekakor pa naj Martino odločno podpre tezo svobodnega prometa skozi prekop, tezo ki jo je že Naser večkrat poudaril.

Iz vseh teh navodil se vidi, da je Saragatova protinaserska teza popolnoma propadla. Nobena skrivnost ni seveda, da je pri tej pripravi italijanskega stališča igral odločilno vlogo predsednik republike Gronchi, saj so navodila logično nadaljevanje njegovih nastopov in govorov ob obisku v ZDA in v Franciji.

Po današnjem sestanku je Martino sprejel ameriškega odpravnika poslov Jernegana v odsotnosti veleposlanice Clare Luce, ki s svojo luksuzno jahto potuje po Sredozemskem morju in je trenutno nekje na španski obali blizu francoske meje. Medtem ko sta Gronchi in Segni odpotovala iz Rima že danes (slednji se je vrnil na zdravljenje revmatizma v Abano), je Martino ostal v Rimu. Predvideva se, da bo sprejel v kratkem egiptovskega in jugoslovanskega veleposlanika. S tem v zvezi se govori, da bosta Martino in Černej nadaljevala razgovore o sueškem vprašanju, ki jih je Černej začel s podtajnikom Folchijem pred dvema dnevoma. Domneva se celo, da se je po današnjem sestanku na Kvirinalu italijansko stališče tako zelo približalo jugoslovanskemu, ker obe državi zasledujeta v prvi vrsti pomirjevalne cilje, da bo Italija podprla pobudo, naj se tudi Jugoslavija povabi na londonsko konferenco, ker bi njen nastop italijanskemu stališču lahko samo koristil.

V vprašanje tako imenovanih težavnih odborov so začeli posegati že prefekti. Tako je v Anconi prefekt razveljavil volitve občinskega odbora zaradi napačne procedure in določil 10. september za nove volitve ter pri tem pripomnil, da bo v primeru negativnega izida imenoval občini komisarja. Odbor, ki so ga izvolili 1. t.m. je bil sestavljen iz demokristjanskih, republikanskih, socialdemokratskih, socialističnih in komunističnih odbornikov. Prav tako je posegel v zadevo izvolitve odbora v Cremoni tamkajšnji prefekt, ki je izdal odlok, v katerem pravi, da se mora občinski svet sklicati najpozneje do 5. septembra, sicer bo moral ukrepati na podlagi člena 105 kraljevskega dekreta od 30. decembra 1923, št. 2839 in člena 10 enotnega besedila od 5. aprila 1951 št. 203; tudi ta prefekt je torej zagrozil z imenovanjem komisarja.

A. P.

VREME VČERAJ
Najvišja temperatura 31,6, najnižja 20,7, ob 17. uri 27,6, zračni tlak 1019,2 stanoviten, veter severozahodnik 5 km na uro, vlaga 69 odst., nebo jasno, morje mirno, temperatura morja 23,6.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, PETEK 10. avgusta
Lavrencij, muč., Jurica
Sonce vzide ob 4.58 in zatone ob 19.22. Dolžina dneva 14.24. Luna vzide ob 9.59 in zatone ob 21.03.
Jutri, SOBOTA 11. avgusta
Suzana, dev., Bolemir

GOVORI ODVETNIKOV ZASEBNE STRANKE IN DRŽAVNEGA TOŽILCA

Tudi državni tožilec ugotovil političnost dogodka kljub temu pa je zahteval za štiri obdolžence po 20 let ječe

Imel je celo za potrebno, da - iz vsekakor tehtnih razlogov - ni upošteval predprocesnih spisov - Za tri obtožence je predlagal oprostitev zaradi pomanjkanja dokazov - Kljub vsemu se je izrekel proti aplikaciji čl. 6 Memoranduma

Včerajšnja razprava proti škedenjskim antifašistom se je končala z govorom javnega tožilca dr. Pascolija, ki je predlagal, naj sodišče izreče oprostilno razsodbo za Stepančiča, Plečnika in Sancina — čeprav le zaradi pomanjkanja dokazov, medtem ko naj Rutarja, Prunka, Hrovata in Bensija spozna za krive ter jih obsodi na 20 let ječe. Sodišče pa naj upošteva pri razsodbi pomilostitvene odloke iz leta 1953, tako da bi obtoženci v primeru, da sodišče sprejme njegov predlog, prišli po razsodbi na svobodo.

Pri tem se je državni tožilec:

1. Odpovedal spisom o vsem postopku izven procesa samega, t. j. vsemu, kar je predložila policija in vsemu, kar je predložilo tožilstvo sodišču. Če je to storil, je imel pač zelo tehtne razloge, o katerih smo naše čitatelje obveščali med procesom samim.

2. Spremenil je dosedanje stališče državnega tožilstva, da gre za „umor iz «plemenske (rasne) mržnje»" in izjavil, da je prišel do sklepa, da gre za „politično dejanje", za zločin, ki ga je zagrešila množica.

Kljub temu pa je zanikal, da je bila ta političnost v zvezi z reševanjem vprašanja Tržaškega ozemlja ter da zato ne more priti v poštev aplikacija odloka 190 o izvajanju člena 6 Memoranduma.

In prav tu je ne samo šibka točka tožilčeva, temveč je s to trditvijo v protislovju z ugotovitvijo političnosti same. V tistih novembrskih dneh — kakor tudi prej in pozneje vse do rešitve tržaškega vprašanja — je bila dobesedno skoro vsa politična aktivnost v Trstu in vsej bivši Julijski krajini osredotočena na rešitev pripadnosti ne samo Tržaškega ozemlja temveč vse bivše Julijske krajine s Trstom kot njenim glavnim mestom in največjim pristaniščem na Jadranu. Škedenjski novembrski tragični dogodek je naravnost kričeč primer aktivnosti, ki je prevzela v tem primeru obliko poulične borbe proti tujcu, ker je prišel v antifašistično predmestje z orožjem in ki ga je antifašistična množica zato označila za fašista in se proti njemu sovražno obnašala, kar je — žal — imelo za posledico njegovo smrt, kot je imela za posledico smrt antifašistov v tistih mesecih in letih, ko so slednji zašli med njim sovražno razpoloženo množico, o čemer govori sodobna dnevna kronika.

Političnost dogodka ne more biti logično in objektivno drugače ocenjena. In resnično ni bilo potrebno sprožiti tako dolgega procesa, da bi se ta in takšna političnost dokazala. Do te ugotovitve bi bilo lahko prišlo državno tožilstvo že po prvih dneh preiskave in zaslišanja obtožencev, da ne govorimo o zaslišanjih in preiskavi na policiji. Zato bi bili morali biti obtoženci že tedaj izpuščeni na svobodo. Zato smo še vedno prisiljeni govoriti o protipostavnem procesu, ki ima za pomiritev duhov le negativne posledice.

Tožilčeva izvajanja so bila tudi sicer polna protislovij, kar je razvidno iz nadaljnjega poročila. Najhuje in hkrati nedopustljivo pa se nam zdi protislovje med njegovo trditvijo, da se strinja, da je treba preteklost pozabiti in med njegovo nenehno zahtevo po nadaljevanju procesa po eni strani ter po drugi strani z dejstvom, da je povsem pozabil ugotovitev, da je množica napadla oboroženega tujca v prepričanju, da je fašist ne pa zato, ker je bil italijanske narodnosti. Zakaj je torej hotel dokazati, da je šlo za narodnostno mržnjo, ko je jasno, da je šlo vendar za nadaljevanje borbe med antifašisti in fašisti, za katere je pač vsakomur jasno, da niso zahtevali le Trsta, temveč da nostalgično še danes zahtevajo mejo na Snežniku in še mnogo, mnogo več? In če se je neposredno po porazu pojavil poraženi fašist v bližini kraja, kjer so zažigali antifašiste, potem je pač jasno, kakšen gnev je vzbudil med materami in očeti in ostalimi sorodniki žrtev fašizma.

Zato je tožilčev napad na ženske na splošno pač — milo rečeno — več kot neupravičen in povsem neumesten.

Iz poročila o poteku včerajšnjega nadaljevanja razprave je tudi razvidno, da odvetniki zasebne stranke niso uporabljali vedno korektnih izrazov, da o protislovjih, ki nekatera prehajajo v groteskost, niti ne govorimo.

* * *

Včerajšnja razprava se je začela s prečitanjem zdravniškega izvida o zdravstvenem stanju priče Flego, potem pa je takoj spregovoril odvetnik zasebne stranke Coen. Podrobno je opisal položaj posameznih obtožencev in za vse brez izjeme ugotovil, da so krivi obtoženega dejanja. Največjo odgovornost je naprtil Rutarju, ki je po njegovem mnenju najbolj inteligenten od cele «gange». Zavzel se je za policijo, češ da je iz izpovedi obtožencev morda res le to, da je Rutar dobil klofuto, vse ostalo pa naj bi bilo — vsaj kar se policijskih metod tiče — izmišljeno. Aleccijev uboj je opisal kot «zverinstvo», posebno še, ker se je dejanje zgodilo pet mesecev po končani vojni, «ko je bilo že vse mirno», čeprav je sicer obstajalo «politično ozračje». Če bi se lahko govorilo o uboju političnega značaja, je dejal odvetnik, bi lahko kot primer navedli umor Beltraminija, ki je imel na sebi kokardo itd. itd. Očitno je odvetnik pozabil na umor Hlače, Ravnikarja, na umor Milke Vrabčeve in drugih, ki so padli kot žrtve političnega nasilja, ne da bi imeli v gumbnici zvezdo s srpom in kladivom, ali pa celo žalostni primer Milke Vrabčeve, dekleta, ki je «zakrivila» le to, da je bila v spremstvu svojih staršev v enem izmed antifašističnih kulturnih krožkov.

Za Beltraminija pa je odvetnik najbrž nalašč pozabil, da je bil žrtev navadnega kriminala.

Odvetnik je nadalje skušal prikazati Škedenjce kot bojazljivce ter jih primerjal s Šentjakobčani, ki so bili po njegovem mnenju mnogo bolj pogumni, tudi takrat, ko so za svoja dejanja odgovarjali v sodnih dvoranah. Tudi pri tem je odvetnik pozabil, da je prav v Škednju prišlo do prvega spopada med množico in policijo, pri katerem so svinčenke iz policijskih pušk le štiri mesece po tem dogodku ugonobile dve življenji, dva sta bila hudo, 15 pa lažje ranjenih.

Odvetnik Coen se je o odloku 190 generalnega vladnega komisarja nič kaj spoštljivo izrazil. Dejal je, da je ustavno protizakonit, da je «pazzesco» in da se «mostruosità del genere» ne morejo in ne smejo aplicirati v tem procesu. Zahteval je kazensko odgovornost za vse obtožence, ki naj jih sodišče obsodi, poleg tega pa določi še 1 milijon lir odškodnine enemu izmed Aleccijevih bratov ter povrnitev sodnih stroškov.

Po kratkem odmoru je govoril drugi odvetnik zasebne stranke, Nardi, ki je že kar v začetku zahteval 6 milijonov lir odškodnine, in sicer 5 milijonov za mater ter 1 milijon lir za drugega Aleccijevega brata. Takoj nato je ugotovil, da so vsi obtoženci krivi ter da ne more biti govora o političnih vzrokih uboja. Zato je kratkomalo izjavil, da spada odlok 190 že v «zgodovino».

Odvetnik Nardi je iz dejstva, da se je obramba odrekla zaslišanju štirih prič, ki naj bi prikazale politično okolje v času, ko je bil usmrčen Alecci, skušal dokazati, da ni šlo za politično dejanje, marveč za navaden zločin ter je v tej zvezi prečital nekaj razsodb kasacijskega sodišča. Kljub temu pa je v svojih izvajanjih večkrat zapadel v protislovja in bo obrambi kaj lahko pobiti ne samo njegove teze, temveč tudi teze njegovega predgovornika. Končno je odvetnik Nardi napadel «določeni tisk», ki je po njegovem mnenju zastrupljal javno mnenje s tendencioznim pisanjem, pri čemer je očitno mislil na tisk, ki se je od vsega začetka zavzemal za to, da do procesa sploh ne bi smelo priti, ker je pač protipostaven.

Razumljivo je, da odv. Nardiju pisanje teh časopisov ni bilo pogodu in da mu je bilo bolj všeč pisanje «določenega tiska», ki je zagovarjal in še zagovarja stališče, kakršno je dejansko stališče zasebne stranke. Če bi bil odvetnik Nardi res objektiven, kot se je sam pohvalil, tedaj pač ne bi izustil izjave, ki pač samo dokazuje «objektivnost» zainteresiranega odvetnika.

Tudi javni tožilec je začel svoj govor z ostrim napadom na tisk. Dejal je, da je treba iz pol kilograma papirja (sočnih spisov) izluščiti resnico ne glede na javno mnenje, na poročanje tiska in mnenja, ki jih je slišati po hodnikih sodne palače. Prav tako, je dejal tožilec, ne obstajajo za nas ukazi, kajti nad nami ni nobene druge oblasti, ne italijanske ne tuje! Proces je popolnoma legalen, medtem ko bi bilo ilegalno, če do njega ne bi prišlo.

Dr. Pascoli se je nato zavzel za policijo, ki je v tem procesu vodila začetno preiskavo, ter dejal, da je naloga policije nehvaležna.

Izrazil je obžalovanje, da se policija blati s tako lahkoto, kar naj bi po njegovem mnenju bilo že kar v modi, saj tisk napada celo sodne funkcionarje — med drugimi tudi prizadetega javnega tožilca...

Po tem uvodu je javni tožilec znižal glas ter izjavil, da se ne strinja povsem z zasebno stranko, ki je pred njim postavila določene teze, predvsem kar se tiče vprašanja, ali je bilo dejanje političnega značaja in ali je treba vsem obtožencem pripisati enako mero krivde. Dr. Pascoli je najprej dejal, da ne bo upošteval tistega, kar se je zgodilo pred procesom, to je izpovedi na policiji in pred preiskovalnim sodnikom, kajti po njegovem mnenju so vsi bistveni elementi prišli na dan med razpravo in zadostujejo, da se lahko iz njih izlušči resnica. Predvsem je razdelil obtožene škedenjske antifašiste v dve skupini: v eno je postavil Plečnika, Stepančiča in Sancina, v drugo pa Rutarja, Prunka, Hrovata in Bensija. Za prve tri obtožence je dejal, da je bila dokazana njihova prisotnost na kraju dogodka, vendar so obtoženci vseskozi zanikali, da bi bili kakorkoli pri zadevi materialno udeleženi. Tudi priče niso vedele kaj točnega povedati — če izvzamemo medsebojne obdolžitve — medtem ko se na izjave nekaterih prič ne moremo povsem zanesti, saj bi bila morda tudi kakšna priča lahko danes na zatožni klopi. Njihova prisotnost na kraju dogodka so za sodišče lahko močne indicije, kar pa še ne pomeni, da bi bilo njihovo sodelovanje pri pretepanju tudi dokazano. Zato je njihovo sodelovanje dvomljivo.

Za ostale štiri obtožence pa je javni tožilec dejal, da so «pokopani v dokazih» ter da bi njihovo pozicijo lahko definirali takole: Canatella — Prunk; Sciuto — Hrovat, Rutar; Ferraro — Rutar; to pomeni, da je vsaka od navedenih prič doprinesla na procesu neovrgljive dokaze o njihovi krivdi, kar je sledilo predvsem iz njihovih izpovedi, ki so bile jasne in točne seveda le po tožilčevem mnenju.

Obramba, je dejal tožilec, bo načela vprašanje revolverja, kako je bil Alecci ustreljen itd. Rutar je imel revolver in iz tega sledi, da je on tudi streljal. Toda to ni važno, kot ni važno, kako je bil Alecci ustreljen. Bistveno vprašanje je, kako je do umora prišlo! Bistveno je, da je šlo pri napadu za določen cilj oziroma načrt, ki je bil ta, da se pokončajo vsi trije Sicilijanci in ne samo Alecci. Toda v Bensiju je bilo še nekoliko človekoljubja, čemur je pripisati, da sta se ostala dva rešila. Če ne bi bilo Bensija, bi se vsa stvar brez dvoma končala mnogo slabše.

Ko so pri Aleccju našli revolver, je ta povzročil, da je lonec prekipel. Iz množice je bilo slišati «Dajte jih, fašiste!» To pomeni, da se je zločin porodil iz množice in da so bili obtoženci le njeno orodje. Zato lahko upravičeno govorimo o «trenutnem zločinu, ki ga je izvršila množica».

V nadaljevanju se je javni tožilec vprašal, kakšen je bil vzrok, ki je privedel do Aleccijevega uboja. Napadenci in napadalci se med seboj niso poznali in če upoštevamo tedanje razmere, lahko zaključimo, da gre samo za mržnjo, nacionalno mržnjo Slovencev do Italijanov. Če izključimo ta vzrok in bi skušali najti kakega drugega, ga ne bi našli. «V tem primeru bi lahko samo rekli, da so obtoženci nori, toda vsi vemo, da so popolnoma normalni.»

Vzrok uboja je bilo torej sovraštvo, je dejal javni tožilec, množica pa je bila jedro, iz katerega je do njega prišlo. Pri tem se je javni tožilec še posebej zgrozil nad vlogo, ki so jo imele v tem primeru ženske, saj jih je označil za nič manj kot «zveri» in «hijene človeštva». Toda končno je le priznal, da je bilo gibalo, ki je privedlo do Aleccijevega uboja, politično in da torej ne gre za navaden zločin.

Dr. Pascoli se je nato vprašal, v kakšni zvezi je Aleccijev uboj s členom 6 londonskega Memoranduma oziroma odlokom 190 generalnega vladnega komisarja. Po njegovem mnenju je v Memorandumu rečeno, da mora biti aktivnost povezana z rešitvijo tržaškega vprašanja. Toda Sicilijanci so bili napadeni samo zato, ker so bili Italijani (čeprav je javni tožilec pred tem sam povedal, da je pred dogodkom hodil po Skednju neki fant, ki je opozarjal mimoidoče, da bodo prišli v vas fašisti), kar pomeni, da je treba škedenjski dogodek smatrati samo za banalen zločin, ki ni v nobeni zvezi z reševanjem tržaškega vprašanja.

Ko je torej zavrnil možnost aplikacije odloka 190 generalnega vladnega komisarja, je dr. Pascoli predlagal, naj sodišče oprosti Sancina, Plečnika in Stepančiča zaradi pomanjkanja dokazov, medtem ko je za ostale dejal, da so krivi in bi moral za sodelovanje pri zločinu zahtevati zanje dosmrtno ječo. Toda upošteval je politično gibalo, zaradi česar je predlagal, da jih sodišče obsodi na po 20 let ječe z aplikacijo pomilostitvenih odlokov iz leta 1953.

Razprava se bo nadaljevala danes zjutraj ob 9.30, ko bo govoril prvi odvetnik obrambe, in sicer odv. Morgera.

Preds. Rossi, tož. Pascoli, obramba odv. Tončič, Kukanja, Ferluga, Škerk, Kezich, Morgera in Bologna, odv. zas. stranke Nardi in Coen, zap. Magliacca.

IZJAVA NEODVISNE SOCIALISTIČNE ZVEZE O OBČINSKIH ODBORIH

Od stalne budnosti vseh naprednih meščanov bo odvisna izpolnitev socialnega programa

Občinski odbor je nastal v prelomu z desnico in ob izključitvi liberalcev, čeprav je Krščanska demokracija z vztrajanjem na kandidaturi inž. Bartolija hotela ohraniti staro občinsko politiko

V sredo 8. t. m. se je sestal **aktiv Neodvisne socialistične zveze**, ki je sprejel naslednjo izjavo:

Aktiv Neodvisne socialistične zveze je na sestanku 8. avgusta po izčrpni in živahni diskusiji na podlagi dnevnega reda, ki se je tikal volitev občinskih odborov in županov v Trstu in v okoliških občinah, odobril naslednjo izjavo:

V vseh okoliških občinah od Milj do Nabrežine so izvoljeni župani in upravni programi izraz volje ljudske in demokratične baze ter njenih potreb in teženj. V teh občinah so se s tem navezali, oziroma bolje povedano, okrepile tiste vezi in živi ter neposredni odnosi med občani in njihovimi upravitelji, ki so bistvo dejanske demokracije.

To pa se ni zgodilo v tržaški občini. Župan in odbor, ki sta bila tu izvoljena po 60 dneh od zaključka volilne kampanje in s pomočjo neskončne vrste spletk, ki so izpridile in ponižale pridobitev volilne pravice, ne zadovoljujeta pričakovanj delavcev, ki so osnovna in najbolj številna in važna kategorija meščanov.

Trst in njegovo delovno prebivalstvo sta spričo hudih preteklih izkušenj pričakovala odbor in župana, ki bi bolje tolmačila njune težnje in zahteve po spremembi občinske politike.

Krščanska demokracija pa je vztrajno in trmasto delala za to, da bi prišli na krmilo tržaške občine stari možje s staro politiko ter je proti vsaki politični razsodnosti in v nasprotju z voljo zelo velikega dela prebivalstva še enkrat predlagala in nepopustljivo vztrajala na kandidaturi za župana inž. Giannija Bartolija, ki bi moral predstavljati nadaljevanje stare negativne občinske politike.

Toda to je Krščanski demokraciji samo delno uspelo. Uspelo ji je, da je odrinila od občinskega vodstva predstavnike najbolj doslednih socialističnih struj: KP, PSI, NSZ in UP. Toda spričo pritiska z zahtevami po socialni politiki odprtja na levo, ki so jih tolmačili predstavniki delavcev v občinskem svetu in demokratični tisk, je nastal odbor v prelomu z desnico (MSI in PNM) ter ob izključitvi liberalcev, ki predstavljajo Confindustrio in gospodarsko ter dejansko tudi politično desnico.

Izvoljeni odbor je moral razen tega opredeliti svojo bodočo politiko s programskimi načeli socialnega odprtja in sami socialdemokrati, ki so skupno z republikanci udeleženi v novem odboru, so sprejeli točno obveznost v tem smislu.

V teh okoliščinah bo odvisno od ljudske volje, od stalnega nadzorstva in posega delavcev ter vseh meščanov, od akcije levih struj in od same socialdemokratske baze ter od posega znatnega sektorja delavcev, ki so pod vplivom KD, če in v kolikšni meri se bodo izpolnile programatske obljube župana in odbora. Poseg vseh teh sil bo lahko določal tudi občinsko politiko, ki bo bolj primerna potrebi reševanja osnovnih in nujnih vprašanj tržaškega gospodarstva in tržaških delavcev.

Vedno novi sodni izgoni

V zadnjem času se vedno bolj množi število prisilnih sodnih stanovanjskih izgonov. Pred desetimi dnevi so izgnali iz stanovanja Emo Glavino, vdovo Ban, stanujočo v Ulici Marchesetti 10. Slika kaže njeno pohištvo, ki leži že deset dni na dvorišču.

SESTANEK PREDSTAVNIKOV DELAVCEV IN VODSTVA CRDA

RAVNATELJSTVO JE ODKLONILO VSE ZAHTEVE KI MU JIH JE POSTAVIL SINDIKAT KOVINARJEV

V podjetju «Pastificio Triestino» so odpustili vse delavce in nameščence -. Sodni administrator podjetja je izjavil, da gre le za formalnost

V sredo zvečer je bil na ravnateljstvo CRDA sestanek predstavnikov notranjih komisij tržaških obratov CRDA struje FIOM ter predstavnikov ravnateljstva inž. Červettija in poslovodje Morettija. Odsoten pa je bil inž. Pacchiarini, ki se je udeležil prejšnjih pogajanj. Na vse zahteve predstavnikov delavcev je ravnateljstvo odgovorilo odklonilno ter je že v začetku razgovora zavzelo stališče, ki je v nasprotju s spravljivimi izjavami predsednika IRI dr. Fascettija na njegovem zadnjem obisku v Trstu.

Med drugim ni ravnateljstvo pristalo na izplačilo nagrade v višini 100 ur mezde. Glede tega pa je izdala FIOM izjavo, v kateri pravi, da se bo za uresničenje te zahteve še nadalje borila. S sestanka sta izšla samo dva pozitivna činitelja, in sicer ta, da se je ravnateljstvo CRDA obvezalo, da ne bo več ločeno sklicevalo sindikalnih organizacij in se ločeno pogajalo z njimi ter da bo do konca avgusta zopet sklicalo sestanek s predstavniki delavcev, da bodo proučili vprašanje akordov in nagrad.

Na odklonitev nagrade 100 ur mezde je vsekakor vplival sklep sindikata kovinarjev stare DZ, da ne bo postavil te zahteve, kar je onemogočilo skupen nastop, s čimer so se pač delodajalci okoristili.

V ponedeljek se pričnejo v vseh obratih CRDA kolektivni dopusti. FIOM je ob tej priložnosti naslovila na delavce izjavo, v kateri jim želi, da bi čim prijetneje prebili dopuste s svojimi družinami, hkrati pa obžaluje, ker je pomanjkanje sindikalne enotnosti onemogočilo dosego posebne nagrade, ki bi zagotovila delavcem boljše dopuste.

* * *

Včeraj popoldne je odv. Amigoni, sodni administrator podjetja «Pastificio Triestino», sklical sindikalne predstavnike in jim poročal o položaju, ki je nastal v tem podjetju, ki je prenehalo proizvodnjo in ki je na robu stečaja.

Sindikalni predstavniki so predočili dr. Amigoniju zaskrbljenost delavcev in nameščencev, ki so prejeli pisma od odpovedi službe. Odv. Amigoni je odvrnil, da so bile odpovedi poslane delavcem in nameščencem zato, ker predpisuje to zakon v primeru stečaja. Odvetnik je sicer upal, da ne bo prišlo do tega koraka, ker je Kmetijski konzorcij v Trstu obljubil, da bo odkupil del delnic, da se bilanca podjetja popravi, tako da bi lahko nadaljevalo s proizvodnjo. Toda zakoniti rok je potekel pred koncem pogajanj. Vsekakor pa upajo, da bo tovarna lahko zopet pričela proizvodnjo v septembru.

Po mnenju odv. Amigonija gre torej pri odpustih samo za formalnost, ki jo predpisuje postopek o stečajih, ter bo najbrž večina delavcev in uslužbencev ostala na delu.

Poenotenje plač bolniških uslužbencev

Vodilni odbor pokrajinskega sindikata bolniških uslužbencev nove DZ - CGIL na svojem sestanku dne 8. t. m. proučil nove prejemke uslužbencev, ki jih določa sporazum o poenotenju plač, ki je bil sklenjen v Rimu. Odbor je po tej temeljiti proučitvi prejemkov sklenil, da bo zahteval raztegnitev sporazuma za osebje združenih bolnišnic v Trstu ter je o tem tudi pismeno obvestil predsednika te ustanove.

Kar se tiče periodičnih poviškov, ki jih določa splošni sporazum v neomejenem številu v višini 3,5 odstotka poenotene plače, je treba upoštevati, da znašajo v Trstu periodični poviški 10 odstotkov plače do največ 70 odstotkov poviška v 26 letih. Zato bi bila splošna pogodba v tem primeru številnim uslužbencem v škodo. Zato je sindikalna organizacija postavila zahtevo, da se določi največ 14 periodičnih poviškov po 5 odstotkov na poenoteni plači.

* * *

Na zahtevo sindikata krajevnih ustanov DZ CGIL po popolnem poenotenju prejemkov osebja pokrajinske uprave je predsednik pokrajinskega sveta prof. Gregoretti zagotovil, da bo pokrajinska uprava v okviru predpisov čimprej sprejela sklep o popolnem poenotenju.

Sožalje Del. zbornice belgijskim sindikatom

Tajništvo nove DZ - CGIL je poslalo belgijskim sindikatom v Charleroiu sožalno brzojavko ob grozni nesreči, ki je prizadela toliko belgijskih in italijanskih rudarjev.

ZOPET JE PRITISNILA HUDA VROČINA

Veliko število meščanov se pripravlja na odhod v letovišča

Velika gneča na policijskem uradu za izdajanje potnih listov - Na gen. konzulatu FLRJ vsak dan nad 800 strank

Včeraj je bilo zopet «pasje» vroče, saj je dosegla vročina kar 31,6 stopinje, kar je bilo zelo všeč številnim kopalcem, ki so napolnili vsa tržaška kopališča in kar navalili na barkovljansko obalo, nekoliko manj pa vsem ostalim, ki so se morali potiti v tovarnah, trgovinah, uradih in na drugih delovnih mestih.

Vročina pa seveda ni preprečila živahnih priprav za veliki šmaren, ko bodo kot po navadi zaprti vsi uradi in bo na dopustu zelo veliko število mestnih prebivalcev. Oddelek za potna dovoljenja tržaške kvesture predstavlja zaradi tega v zadnjih dneh svojevrstno «bojišče», kjer se gnetejo številni meščani, ki bi hoteli imeti potni list, zato da preživé svoj dopust v nekoliko hladnejših letoviščih Jugoslavije, Avstrije in drugih dežel. Razume se, da so tudi oddelki za izdajanje vizumov na raznih konzulatih sedaj zelo zaposleni, kar velja v prvi vrsti za jugoslovanski konzulat, ki odpravi na dan nad 800 strank.

Številna podjetja bodo v drugi polovici meseca zaprla svoje obrate, tako da bodo odšli delavci in uslužbenci na kolektivni dopust. Med temi podjetji je treba v prvi vrsti omeniti CRDA, kjer bo nastopila tišina že v nedeljo takoj po splovitvi motorne ladje «Maria Angela Martinoli», katero bodo splovili v nedeljo dopoldne. Težko zasluženi dopust teh delavcev in uslužbencev bo trajal do 25. avgusta.

Na veliki šmaren bodo v Trstu in okoliških krajih zaprte vse trgovine z redkimi izjemami. Delali bodo mesarji od 8. do 11. ure, cvetličarji od 8. do 13. ure in prodajalci mleka in slaščičarji od 8. do 21.30 ure.

Izlet DZ v Avstrijo

Komisija za razvedrilo in šport nove DZ ni mogla sprejeti vseh prijav za prvi izlet v Avstrijo v avgustu. Zato priredi od 23 do 29. septembra še en izlet z enakim sporedom potovanja in za enako ceno. Za ostala prosta mesta se sprejemajo prijave v Ul. Zonta št. 2-I., tel. 23675.

Ustanovitev DZ v Križu

Predvčerajšnjim je bil v Križu ustanovni občni zbor rajonske Delavske zbornice CGIL, na katerem so izvolili tudi odbor. V zvezi za občnim zborom sporoča tajništvo nove Delavske zbornice, da so agenti javne varnosti na koncu poizvedovali, kdo je bil izvoljen v odbor. Tajnik nove DZ je zato protestiral na kvesturi, kjer ga je sprejel načelnik kvestorjevega kabineta. Tajnik mu je predočil dogodek v Križu ter druga dejstva, ki se dogajajo v mestu, ko agenti poizvedujejo po sindikalnih voditeljih, članih notranjih komisij itd. Načelnik kabineta je dejal, da bo o stvari obvestil kvestorja, ker ni nobenega zakona, ki bi predpisoval, da je treba poizvedovati po imenih voditeljev ustanov in organizacij. Na podlagi tega odgovora je tajnik DZ pozval vse člane, naj odklonijo vsakršno informacijo ki je ne predpisuje zakon.

Prometne nezgode

Ko se je včeraj popoldne 19-letni Luigi Lodi iz Ul. Faro della Vittoria peljal z vespo po Ul. Rossetti, je na križišču z Ul. Milizie trčil s svojim vozilom ob tovornik generalnega vladnega komisariata, ki je prihajal iz Ul. delle Milizie. Lodi se je precej hudo ranil v levo nogo in se opraskal po vratu. Sprejeli so ga na opazovalni oddelek in bo ozdravel v 10 dneh.

Proti večeru pa je v Stari Istrski ulici zadel s kolesom 21-letni Darvino Petronio iz Ul. Pilone 2 ob avto, ki ga je vozil 24-letni Carlo Stefani od Sv. Ane štev. 390. Avto je prihajal od nasprotne strani, kolesar pa ni vozil na desni strani ceste, zaradi česar se je dogodila nesreča. Petronio je imel precej sreče, ker se je le ranil po nosu in ustnicah. Z rešilnim avtom so ga odpeljali v glavno bolnišnico, kjer so mu nudili prvo pomoč. Ozdravel bo v dobrem tednu.

Ko se je včeraj proti večeru 36-letni Federico Canale iz Ul. Lamarmora 2 vračal z lambreto iz Barkovelj proti domu, je trčil ob avto, ki je vozil pred njim in je navnokar hotel menjati smer. Canale si je pri padcu zvinil desno ramo in se opraskal po rokah. Ko so ga sprejeli v glavno bolnišnico, ni mogel povedati, kako se je pripetila nesreča, ker je dobil pretres možganov. Sprejeli so ga na I. kirurški oddelek in bo ozdravel v dobrih dveh tednih, če ne bo komplikacij.

Obvestilo vinogradnikom

Člen 4 ukaza št. 105 bivše ZVU, ki je še vedno v veljavi, predpisuje, da morajo pridelovalci (posestniki, najemniki ali spolovinarji) grozdja, ki ga uporabljajo za izdelovanje vina izročiti trošarinskemu uradu svoje občine tri dni po trgatvi pisano izjavo na posebnem vzorcu, v kateri morajo navesti

1. Ime in priimek lastnika, najemnika ali spolovinarja, ki obdeluje vinograd.
2. Kakovost in količino pridelanega grozdja in kraj vskladiščenja.
3. Zaloge vina iz prejšnjih let ki je ostalo v kleteh na dan prijave.
4. Uporabo vina iz pridelanega grozdja, pri čemer je treba navesti, ali bo služilo za domačo uporabo ali za prodajo, pri čemer je treba navesti zadevne količine.

Obrazci za prijave se lahko prevzemajo ter prijave oddajajo v osrednjem trošarinskem uradu v Ul. Teatro 4, v drugih trošarinskih uradih ter v občinskih izpostavah v posameznih krajih. Prijave morajo oddati tudi tisti, ki so oproščeni trošarine. Kršilci bodo kaznovani po zakonu.

○ Sinoči se je sestal koordinacijski odbor tržaških malih in srednjih podjetij in je razpravljal o različnih krajevnih gospodarskih in fiskalnih vprašanjih. Koordinacijski odbor se bo sestal takoj po velikem šmarnu.

○ Tržaški župan si je včeraj v spremstvu predstavnikov vladnega generalnega komisariata ogledal nov zelenjavni trg na debelo, katerega so zgradili pri Sv. Andreju.

Operetna sezona na gradu Sv. Justa

Drevi ob 21. uri druga predstava Raymondove «Modre maske» ob isti zasedbi. Jutri bo na splošno zahtevo občinstva še ena predstava Leharjevega «Carjeviča». Medtem ko se nadaljuje prodaja vstopnic za nocojšnjo predstavo, se začne danes dopoldne prodaja vstopnic za jutrišnjo predstavo.

PROSVETNO DRUŠTVO
LONJER - KATINARA

vljudno vabi na prireditev, ki bo **v nedeljo 12. tega meseca ob 20. uri** na krasnem dvorišču pri «Županovih». Uprizorilo bo iz češčine prevedeno veseloigro v treh dejanjih

STARI GREHI

Spisal Josip Štolba, prevedel Fran Govekar - Režira in vodi požrtvovalni član SNG Stane Raztresen - Pridite, ne bo vam žal - Zabavali se boste in nasmejali!

Odbor

Op. Lonjerski avtobus vozi iz Lonjerja v mesto vsake četrt ure do 23.30

Mladinci prosvetnega društva 'SLAVKO ŠKAMPERLE'

priredijo **v soboto 11. t. m. ob 20.30 do 1. ure** po polnoči ples v foyerju na stadionu «Prvi maj», Vrdelska cesta št. 7. Igral bo izbran orkester ter bo preskrbljeno za bife in pijačo

Prijatelji mladine vljudno vabljeni!

KONCERT

V nedeljo 12. avgusta ob 17. uri priredi pevski zbor

«PRIMOREC» iz Trebč

samostojni koncert v Ljudskem domu «Padlim za svobodo» v Križu. Zbor bo vodil prof. Kjuder. Na sporedu bodo narodne in umetne pesmi.

Vabljeni vsi domačini in prebivalci okoliških vasi

ŠTEVILNE MALE NEZGODE v delavnicah in na gradbišču

Stroj poškodoval kurjaču dva prsta - Delavec padel z ogrodja

Včeraj je bilo precej nesreč na delu, vendar pa ni bilo hujših žrtev. Ko je bil včeraj dopoldne Nicolò Mueller s Trga Stare mitnice 11 zaposlen v pristanišču pri raztovarjanju bombaža, je zdrsnil zaboj bombaža iz vagona. Če se Mueller ne bi pravočasno umaknil, bi mu polomilo rebra in noge, tako pa mu je le ranilo levi uhelj. Sprejeli so ga na I. kirurškem oddelku in bo okreval v osmih dneh.

Okrog 10. ure je 56-letni kurjač Giovanni Scharlich iz Ul. Soncini 64 popravljal stroj v livarni ILVA, pri tem je nerodno vtaknil desno roko v stroj, ki mu je poškodoval dva prsta. V bolnišnico je prišel sam in so ga sprejeli na I. kirurškem oddelku. Ozdravel bo v dveh tednih.

Pri gradnji nove hiše v Ul. Scala santa je popoldne nerodno padel z ogrodja 22-letni Celestin Speh iz Miramarskega drevoreda. Pri padcu se je ranil in pobil po obrazu, se opraskal po vratu, prsnem košu in rokah. Z rešilnim avtomobilom so ga odpeljali v glavno bolnišnico, kjer so mu nudili prvo pomoč. Ozdravel bo v osmih dneh.

V mehanični delavnici v Ul. del Veltro pa se je popoldne ponesrečil med delom 16-letni Renato Bevilacqua iz Zavelj št. 11. Ko je stružil kos železa mu je ta nenadoma zletel na desno roko in mu jo precej ranil. Z zasebnim avtomobilom so fanta takoj peljali v glavno bolnišnico, kjer so ga sprejeli na I. kirurškem oddelku. Ozdravel bo v desetih dneh.

OD VČERAJ DO DANES

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 9. avgusta t. l. se je v Trstu rodilo 9 otrok, umrlo je 5 oseb, poroke pa ni bilo nobene.

UMRLI SO: 77-letna Maria Suraina por. Ticini, 72-letni Aldo Mazzoli, 51-letni Raffaele Corbatto, 71-letni Josip Hlad, 50-letni Mario Ciani.

KINO

Excelsior. 16.00: «Rumena vrtnica iz Texasa», J. Erieson, M. Blanchard.
Fenice. 16.00: «V senci Kilimandžara».
Astra Rojan. 16.00: «Slavni podvig», G. Cooper, A. Leeds.
Capitol. 16.30: «Svengali», H. Neff.
Cristallo. 16.00: «Plamen in meso», L. Turner, C. Thompson. Mladoletnim prepov.
Grattacielo. 16.30: «Med dvema ženskama», G. De Haven, M. Maxwell.
Alabarda. 16.30: «Norosti leta», M. Monroe, D. O'Connor.
Aurora. 16.00: «Pustolovščine Don Juana», E. Flynn, V. Lindfors.
Garibaldi. 16.30: «Brezbožci», R. Scott, A. Landsbury.
Ideale. 16.30: «Ugonabljajoči kes», M. Soffici, D. Maggi.
Impero. 16.30: «Življenje se vrača», M. Auclair, S. Simon.
Italia. 16.30: «Lassijev pogum», E. Taylor, T. Drake.
S. Marco. 17.00: «Princ tat», T. Curtis, P. Laurie.
Moderno. 16.00: «Same ženske», E. Rossi Drago, G. M. Canale.
Savona. 16.00: «Indijska zvezda», C. Wilde, Y. Sanson.
Viale. 16.00: «Nova luna», V. Lisi, A. Togliani.
Belvedere. 16.30: «Povratek razbojnika Jessa».
Marconi. 16.30: «Zgodilo se je v kaznilnici», A. Fabrizi, A. Sordi.
Massimo. 16.30: «Puščica v prahu», S. Hayden, C. Gray.
Novo cine. 16.00: «Brez matere», R. Widmark, J. Dru.
Odeon. 16.00: «Parižanka v Rimu», A. Sordi, A. M. Ferrero.
Radio. 16.30: «Bambusova hiša», R. Ryan, R. Stack.
Venezia. 15.30: «Tarzanov beg», J. Weissmueller, M. O'Sullivan.
Skedenj. 18.00: «Izdajalec v Fort Alamo».

POLETNI KINO

Arena dei fiori. 20.00: «Delirij», R. Vallone, F. Arnoul.
Ariston. 20.15: «Grof Montecristo», J. Marais, L. Amanda.
Armonia. 19.30: «Rimske počitnice», G. Peck A. Hepburn.
Garibaldi. 20.15: «Brezbožci», R. Scott, A. Landsbury.
Marconi. 20.30: «Zgodilo se je v kaznilnici», A. Fabrizi, A. Sordi.
Paradiso. 20.00: «Malaga», M. O'Hara.
Parco delle rose. 20.15: «Skrivnostni vitez», A. Ladd.
Ponziana. 20.15: «Steklena menažerija», K. Douglas, J. Wyman.
Rojan. 20.00: «Nad nami morje», J. Mills.
Skedenj. 20.30: «Izdajalec v Fort Alamo».
Stadio. 20.30: «Plaža», M. Carol, R. Vallone. Mladoletnim prepov.
Valmaura. 20.00: «Lilli in klatež», Walt Disney.

LEKARNE ZAPRTE ZARADI POČITNIC (od 29.7. do 11.8.)

Codermatz, Ul. Tor S. Piero 2; De Colle, Ul. Revoltella 42; Godina, Trg S. Giacomo 1; Manzoni, Ul. Settefontane 14; Rovis, Trg Goldoni 8; Rossetti, Ul. Schiapparelli 58; Tamaro e Neri, Ul. Dante 7; Vielmetti, Trg Borsa 12.

NOČNA SLUŽBA LEKARN V AVGUSTU

Barbo-Carniel, Trg Garibaldi 5; Benussi, Ul. Cavana 11; Al Galeno, Ul. S. Cilino 36 (Sv. Ivan); Alla Minerva, Trg Sv. Frančiška 1; Ravasini, Trg Libertà 6; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

RADIO

TRST POSTAJA A
PETEK, 10. avgusta 1956

11.30 Zabavna glasba; 12.00 Predavanje; 12.10 Za vsakogar nekaj; 12.45 V svetu kulture; 12.55 Ritmične popevke; 13.30 Glasba po željah; 17.30 Plesna čajanka; 18.00 Brahms: Dvojni koncert za čelo in orkester; 18.30 Z začarane police; 18.40 Arije iz opere Boheme; 19.00 Orkester Andre Kostelanetz; 19.15 Radijska univerza; 19.30 Priljubljene melodije; 20.00 Sport; 20.05 Poje Frankie Lane; 20.30 Orkester Marek Weber; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 21.15 Brunov Koncert za fagot in orkester; 21.30 Moški vokalni kvintet; 21.50 Leharjevi motivi; 22.00 Iz svetovne književnosti in umetnosti; 22.15 Slavni pevci; 22.40 Bachove duhovne skladbe; 23.00 Južnoameriške ritmične popevke.

TRST I.

14.30 Tržaška kulturna kronika; 19.45 Ravel: «Valses nobles et sentimentales»; 21.00 Simfonični koncert, dirigira R. Alix.

KOPER

Poročila v slovenščini: 5.45 13.30 in 19.00
Poročila v italijanščini: 6.45 12.30, 17.45 in 23.00.

5.00-5.45 in 6.00-6.10 Spored iz Ljubljane; 6.10 Jutranja glasba; 7.00-12.00 Spored iz Ljubljane; 13.40 Ugani z nami, kaj je to; 14.20 Zabavna glasba; 14.30-17.00 Spored iz Ljubljane; 17.00 Plesne melodije; 17.25 Igra orkester Ray Martin; 18.00-19.00 Spored iz Ljubljane; 19.15 Madžarski narodni motivi; 19.30-22.15 Spored iz Ljubljane; 22.15 Nočni koncert.

SLOVENIJA
327,1 m, 202,1 m, 212,4 m
Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 13.00 15.00 17.00 19.00, 22.00.

5.00 Pester glasbeni spored; 6.20-6.25 Naš jedilnik; 7.10 Zabavni zvoki; 8.00 V pesmi in plesu po Jugoslaviji; 8.30 Radijski roman - Jan de Hartog: Thalassa - XVIII.; 8.50 Popularne melodije; 9.30 Fran Levstik: Juntez; 10.00 Koncert po željah; 11.05 Pisan spored slovenskih narodnih pesmi; 11.50 Za dom in žene; 12.00 Lahek opoldanski glasbeni spored; 12.40 Klavirske pesmi srbskih skladateljev igra pianistka Milica Stojanović-Marinović; 13.15 Za prijetno razvedrilo; 14.40 Želeli ste — poslušajte! 15.35 Poje pevski zbor «Jože Moškrič»; 16.00 Utrinki iz literature - Dušan Mevlja: Tri humoreske; 16.20 Popoldanski koncert; 17.15 Zabavna in plesna glasba; 18.00 Nove knjige; 18.10 Iz Verdijevih oper; 20.00 Constantin Brailoiu: Glasba narodov sveta - XXII. - Anglija; 20.45 Samuel Barber: Koncert za čelo in orkester; 22.15 Igra plesni orkester radia Ljubljana.

TELEVIZIJA

18.00 Spomeniki po Italiji; 18.30 Spored za otroke; 21.00 Vesti; 21.15 Luigi Pirandello: «Henrik IV.».

DVA ČLANKA IZ ZADNJE ŠTEVILKE REVIJE «RINASCITA»

PREDKONGRESNA POLEMIKA med Togliattijem in Onofrijem

Mesečnik «Rinascita» je objavil 4. avgusta zelo oster članek Palmira Togliattija kot odgovor na kritični članek Fabrizia Onofrija, ki je bil objavljen v isti številki lista. Onofri je mlajši človek, in telektualec in član CK KPI. Kakor zatrjujejo, je bil Onofri prej zelo blizu Togliattiju. Polemika teh dveh vidnih članov vodstva KP Italije, objavljena v «Rinascita», je zanimiva, ker predstavlja doslej največji, lahko rečemo edinstveni spor v diskusiji, ki se vodi v KPI nepretrgoma v znaku priprav za bližnji partijski kongres, ki je predviden za jesen. Onofrijeva stališča so v bistvu naslednja:

Zmešnjava okoli Stalina ni vzrok, da vpliv komunistične partije Italije, kljub povoljnim notranjim in mednarodnim pogojem peša, ker so se znaki tega pešanja pokazali že prej. Izvor vseh šibkosti je v tem, da je bila konec 1947. leta opuščena linija italijanske poti v socializem. Ta linija je bila opuščena zato, ker se je KPI podredila oceni Informbiroja in zato, ker je sama nepravilno ocenila notranji in mednarodni položaj. KPI je konec 1947. leta smatrala, da partija ni več v dobi napredovanj in je tako podcenjevala svoje lastne sile. V zunanji politiki pa je nepravilno ocenila položaj, ker je smatrala, da obstaja nevarnost vojne ter se je ta njena ocena istovetila z oceno Kominforma.

Po Onofriju se je torej zaradi teh dveh nepravilnih ocen spremenila linija komunistične partije Italije. Od verovanja v možnost napredovanja se je prešlo v fazo odpora, v defenzivo. Perspektiva je bila zaprta. Italijansko gibanje je bilo obsojeno na čakanje, da dogodki ali morebitni prelom v tujini povzroči spremembe tudi v Italiji. Borba za osvajanje parlamentarne večine je postajala vedno bolj propagandistična. Zato je potrebno ugotoviti, če ustreza resnici trditev, ki se javlja danes, da se je gesto italijanske poti v socializem opustilo zaradi ocene Informbiroja samo z besedami, medtem ko naj bi jo v praksi izvajali. Toda po Onofrijevem mnenju si revolucionarnega gibanja brez teorije ne moremo zamisliti.

Onofri nadalje piše, da se je partija zaradi vsega tega ločila od dejanskega stanja in računala, da italijanski kapitalizem ne bo izvedel obnove. Pričakovala je nato krizo v Ameriki, obtoževala je vsak poskus nastopa «tretje poti», ki je prav v teh letih dozorval (Jugoslavija, Indija, Egipt), ter se raje držala gesla «z Moskvo ali proti Moskvi». S tem da so obsodili Tita, je bila obsojena tudi italijanska pot v socializem.

KPI je zaradi tega postala neelastična, v njej se je razvil oportunizem, postajala je nesposobna za to, da bi bila na čelu dogodkov in zato je doživljala presenečenja: volitve v Fiat, Ženeva, nova sovjetska politika do Jugoslavije, kongres KP ZSSR. Potem ko je bila opuščena linija italijanske poti v socializem, se je začel proces birokratizacije. Vodstva niso izbirali na osnovi borbe za pravilnost partijske linije, marveč na račun predanosti posameznih članov partije, po njihovem stažu, letih, ki so jih presedeli v zaporih itd. Edini organizem, ki je ostal po letu 1947 za nekoliko časa političen in nebirokratski, je bilo vodstvo partije. Centralni komite pa je po Onofrijevem mnenju postal birokratski, ker ni prinašal nobenih sklepov.

Togliattijev odgovor Onofriju se imenuje «Dejansko stanje in naše akcije pobijajo neodgovorno razbijaštvo.» V odgovoru Togliatti brani linijo KPI in ostro napada Onofrija. Uporablja besede kot n. pr. kleveta, smešni shematizem, odsotnost marksizma-leninizma; obenem pa pravi, da se Onofri ukvarja z umazanim poslom «prevzemanja smeti iz rok sovražnika». Na nekem mestu pa dopušča tudi dvom, ali je Onofri «še vedno eden naših». Togliatti odgovarja Onofriju, da izhaja iz neresnične predpostavke, ko pravi, da se je KPI podredila kominformovskemu mnenju in trdi, da kominform ni kritiziral KPI in zahteval, naj zapusti svojo pot v socializem, marveč je nasprotno kritiziral KPI, ker ni uspela preprečiti razpada antifašistične enotnosti, ki je bila porojena v odporniškem gibanju. Po Togliattijevem mnenju torej je Onofri s takimi predpostavkami prikazal že znano klevetniško trditev sovražnika, da KPI dela vse tisto, kar ji narekujejo v Moskvi.

Togliatti meni, da italijanska pot v socializem še ne pomeni, da so se v Italiji odločili za pot v socializem s pomočjo vrste parlamentarnih odločb, ter da je zgrešeno smatrati, da so termini «italijanska pot» in «parlamentarna pot» istovetni. Ne morejo se namreč izločiti elementi ostrega razrednega spopada, ker imamo opravka z zelo odločnim in sposobnim razrednim sovražnikom.

Glede ocene mednarodnega položaja leta 1947 in pozneje Togliatti zastopa že znana stališča: od leta 1945 je bil ves svet torišče ogromnega spopada med silami seakcije in revolucije, med silami vojne in miru, med imperializmom in socializmom. Togliatti nadalje trdi, da je borba KPI proti imperialistični politiki vojne, proti Atlantskemu paktu, proti Marshallovemu planu — borba za pobiranje podpisov za mir itd., pomenila sestavni del borbe za italijansko pot v socializem.

«Lahko trdim,» piše Togliatti, «da ni bilo države na Zapadu, ki bi jo ameriški imperializem držal tako v šahu kakor je Italijo.»

Togliatti odgovarja nato Onofriju, da partija ni bila nikoli v defenzivi. Prav tako je odklonil obtožbe, češ da so dogodki partijo presenetili, ter pravi, da je 20. kongres prinesel nekatere skiepe na osnovi italijanskih izkušenj, da je bilo glavno geslo partije popuščanje mednarodne napetosti (Ženeva) in da je «Unità» proučevala in hvalila kolonialne revolucije.

Togliatti zaključuje svoj odgovor s pozivom na diskusijo in kritiko. Vendar pravi, da je treba odbiti «negativne pozicije, ki razbijajo vso zelo lepo preteklost». N. L.

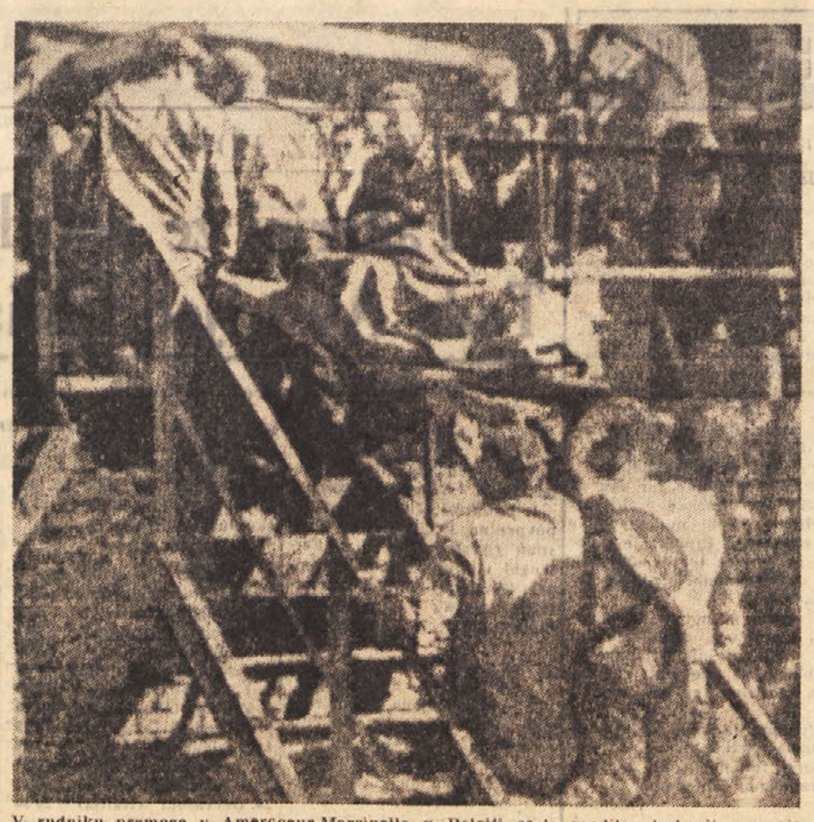

V rudniku premoga v Amercoeur-Marcinelle v Belgiji se je zgodila strahovita nesreča. Od 277 rudarjev, kolikor je bilo zakopanih v rudniku, so do snoči rešili le 13 živih in 9 trupel. Ostale pa skušajo rešiti. Na sliki: truplo mrtvega rudarja sa potegnili iz jaška.

FRANCOSKI SINDIKATI SPREMENILI STALIŠČE DO MOLLETOVE VLADE

NOVA DAVČNA BREMENA in primer podjetij Renauld

Francosko sindikalno gibanje se je že večkrat znašlo v opoziciji do vlade republikanske fronte. Bilo je to prvič zaradi vladne politike v Alžiru, drugič zaradi notranjih vprašanj, in sicer na račun zajamčene povečane plače in dviga cen, nato zaradi povečanja davkov za nadaljnjih 10 odstotkov itd.

Če se vzame v poštev dejstvo, da si je vlada republikanske fronte, torej vlada, v kateri prevladujejo socialisti, skušala s svojimi prvimi ukrepi zagotoviti podporo širokih delovnih množic, potem se omenjeni nastopi sindikatov smejo smatrati kot delen neuspeh vlade in njenih načrtov. Razumljivo je, da ti nastopi sindikatov ne pomenijo popolnega nasprotovanja sindikatov politiki vlade republikanske fronte, vendar kažejo nesoglasje posameznih ukrepov s težnjami in napori sindikalnega gibanja Francije.

Že pri povečanju dohodninskega davka za 10 odst. za sklad nacionalne solidarnosti so posamezne sindikalne organizacije in predvsem Generalna konfederacija dela protestirale in ta svoj protest utemeljevale, da bosta dve tretjini dohodkov, ki se bodo izterjali na račun tega povečanja, odtegnjeni delavcem, nameščencem in srednjim slojem. Ker pa je šlo za zagotovitev pokojnin predvsem starim delavcem, to povečanje dohodninskega davka ni povzročilo večjih akcij! Pred mesecem pa je vlada sklenila predložiti skupščini povečanje dohodninskega davka za nadaljnjih 10 odst. ter povečanje davka na dobiček podjetij za 0,5 odst. S tem je hotela vlada priti do sredstev za kritje izrednih stroškov, ki jih terja vojna v Alžiru. Vlada je napravila ta ukrep verjetno zato, ker se s takimi davki sredstva zberejo prej in laže kot sicer, ter zato, ker so sedanje gospodarske razmere Francije noij primerne za tako povečanje davkov kot pa za povečanje neposrednih davkov, ki bi povzročilo nadaljnje naraščanje cen.

Ne glede na končni namen vlade so se vse francoske sindikalne organizacije temu predlogu uprle. «Povečanje dohodninskih davkov za 10 odstotkov bo pogodilo predvsem delavce in delno tudi nameščence, ki bodo krili večino dohodkov, ki se bodo nabrali iz teh davkov. To povečanje davkov vpliva še teže, ker se že čuti povečanje življenjskih stroškov in tendenca za podaljšanje delovnega časa». Tako beremo v protestu uslužbencev, včlanjenih v generalni konfederaciji dela. Druga sindikalna organizacija pa v svojem protestu poudarja nujnost spremembe sedanjega francoskega davčnega sistema in zahteva, naj se novo davčno breme naloži premožnejšim slojem. Poleg tega ista sindikalna organizacija poudarja tudi anomalijo, ker se predvidevano povečanje dohodninskih davkov fizičnih oseb nanaša tudi na dohodke iz preteklega leta, dočim se bo za podjetja začelo to povečanje računati šele z januarjem prihodnjega leta. Sindikat kadrov, krščanski sindikati ter avtonomni sindikati so prav tako proti novim davčnim ukrepom.

Vsa ta nova davčna bremena bodo prav gotovo škodovala življenjski ravni delavcev in nameščencev. Omeniti je treba, da je z naraščanjem cen velikega števila prehrambenih artiklov ter zaradi prejšnjega povečanja dohodninskih davkov življenjska raven delavcev in nameščencev že padla v primerjavi s prejšnjim letom. Sindikati so zahtevali od vlade, naj s povečanjem zajamčene plače nadoknadi dvig življenjskih stroškov, ki znašajo po podatkih Generalne konfederacije dela polnih 10 odstotkov. Ker je vlada z blokiranjem cen preprečila nadaljnje naraščanje indeksa cen do kritične meje, ki bo avtomatično potegnila za seboj povečanje zajamčene plače, francoskim sindikatom ne preostane drugega kot da zahtevajo povečanje v okviru svojih sporazumov in pogodb z vodstvi podjetij. In tega so se sindikati že lotili.

V ladjedelnicah v Bordeauxu in Le Havru, v pariških metalurških podjetjih, kakor tudi v prometu in gradbeništvu so na dnevnem redu akcije delavcev, da bi se povišale plače.

Med temi akcijami je najbolj značilna skupna akcija sindikatov v podjetjih Renauld v Parizu in to ne le zaradi tega, ker so to eno največjih podjetij avtomobilske industrije Francije, ampak tudi zaradi tega, ker so prejšnji dogodki v teh podjetjih imeli močan odmev po vsej Franciji. Pogodba med sindikalnimi organizacijami in vodstom podjetij Renauld, ki je bila sklenjena 15. septembra lani, je bila kot nekak vzorec za podobne pogodbe po vsej Franciji. Mnogi členi te pogodbe so bili pozneje celo uzakonjeni v socialnih preosnovah, ki jih je izvedla francoska vlada republikanske fronte.

Eden teh členov predvideva mesečne sestanke paritetne komisije, ki jo sestavljajo predstavniki sindikatov in vodstva. Na teh sestankih naj bi se proučevalo kretanje plač in cen ter se predlagalo povečanje plač, da bi se tako ohranila kupna moč na določeni ravni. Zaradi naraščanja cen so se vse štiri sindikalne organizacije dogovorile, da bodo zahtevale poseben draginjski dodatek, ki naj zajamči realno kupno moč plače. Poleg tega je bila «bilančna nagrada», ki izhaja iz vzporeditve obsega proizvodnje, prometa in doohdkov nacionaliziranih podjetij, za 1400 frankov manjša od lanskoletne. Zaradi tega so sindikati v podjetjih Renauld postavili zahtevo po povečanju letošnje «bilančne nagrade». Poleg teh dveh zahtev so postavili tudi zahtevo po splošnem povečanju plač in za vrnitev na 40-urni delovni teden.

Vodstvo podjetij Renauld teh sindikalnih zahtev ni sprejelo, ni pa jih niti povsem odklonilo. Vodstvo je pristalo na povečanje nagrade za 1500 frankov in za splošno povečanje plač za 1 odstotek začenši z letošnjim 1. septembrom. Toda tudi po vrsti razgovorov z vodstvom, ki se opravičuje zaradi svojih finančnih težkoč, češ da ne more sprejeti zahtev, ostajajo sindikati uporno na svojih zahtevah.

Povsem upravičeno se pričakuje, da bi uspeh delavcev v podjetjih Renauld imelo pozitivne posledice za celotno pariško ali celo francosko metalurgijo in iz tega lahko sklepamo, da je vprav v tem vzrok omenjenih štirih sindikalnih organizacij za soglasje, do katerega je prišlo v podjetjih Renauld in od tod verjetno izhaja tudi tolika vztrajnost v prvotnih zahtevah.

JUGOSLOVANSKA TELEVIZIJA BO VERJETNO EDINA, KI BO RES «V SRCU EVROPE»

Poizkusne TV oddaje v Ljubljani in načrti za celotno omrežje

Na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču se bo v nedeljo zaključila mednarodna razstava radia in telekomunikacij, na kateri sodeluje več držav - Jugoslovanska industrija je tu pokazala velik napredek

Od našega dopisnika

Te dni je Ljubljana se za eno novost bogatejša — za televizijo, pravo domačo televizijo. Po nekaterih javnih lokalih, vrtovih in izložbah so postavljeni televizijski sprejemniki, v veliki hali Gospodarskega razstavišča pa stojijo kar v štirih dolgih vrstah, da lahko obiskovalci mimogrede še primerjajo sprejem na izdelkih raznih tovarn, od nemških (zahodnih in vzhodnih) mimo francoskih in ruskih do domačih, ki jih prvič predstavlja javnosti ljubljansko podjetje Telekomunikacije.

Pravzaprav televizija ni ravno prvič v Ljubljani. Že dvakrat doslej je televizijski laboratorij Inštituta za telekomunikacije predvajal nekaj poskusov, toda vedno le po kablu. Zdaj pa dela pravi brezžični televizijski oddajnik, ki so ga napravili v istem inštitutu pod vodstvom ing. Albina Wedama. Oddajnik stoji kar na razstavišču, kjer je tudi improviziran televizijski studio. V studiu pa v večernih urah, od osmih do desetih, teče domači televizijski program, ki ga spopolnjujejo kratki filmi. Seveda je tudi to šele poskus, ne pa začetek rednih televizijskih oddaj. To je vprašanje, ki ga seveda ne bo mogoče rešiti samo v slovenskem merilu, saj so televizijski programi zelo zapleteni in tudi draga reč.

Za uvedbo rednih televizijskih oddaj v Jugoslaviji si je združenje jugoslovanskih radijskih postaj postavilo kot mejnik leto 1958. Do takrat naj bi bile izvršene vse obsežne tehnične, personalne in programske priprave, potem pa naj bi se začelo zares. Saj je končno tudi res že čas, ko pa imajo že skoraj vse evropske države televizijo. Do leta 1958 pa bodo na vrsti obsežnejši poskusi, kakršen je zdaj v Ljubljani, ali kakršen je bil nedavno v Beogradu, ob osrednji proslavi stoletnice Nikola Tesle. (Mimogrede: tudi v Beogradu je delal oddajnik ljubljanskega televizijskega laboratorija, ki sta ga pa obe prireditvi malce prehiteli, tako da oddaje še niso s polno močjo.) Tudi v Zagrebu imajo manjši televizijski oddajnik (francoski), toda še ne lastnega programa; izposojajo si kar avstrijskega in italijanskega. Sicer pa bo tudi kasneje jugoslovanska televizija delala v tesnem sodelovanju z drugimi državami, da bo program čim bolj pester; ker se tu stikata dva velika televizijska sistema, zahodnoevropski in vzhodnoevropski, bo to sodelovanje še bolj zanimivo, jugoslovanska televizija pa tudi takrat še verjetno edina, ki bo res «v srcu Evrope».

Sicer pa nas zdaj bolj zanima trenutna ljubljanska televizija, kakšna je njena tehnična raven, kakšni so programi, kdo nastopa. Mislim, da je treba najprej poudariti to: domače tehnične naprave (edino elektronke so uvožene) so povsem dorasle tujim. To velja tako za oddajnik kot za sprejemnike, ki jih razstavljajo «Telekomunikacije». Ni pa še povsem tako s tehnično službo, zlasti z delom v studiu. To je tudi razumljivo: laže je narediti dober aparat kot vzgojiti kader dobrih tehnikov. Poleg tega gre tudi za bolj ali manj improviziran studio z enim samim prostorom, čemur je bilo treba prilagoditi tudi organizacijo in režijo oddaj, ki zaradi tega izpadejo nekam bolj revijsko. In potem se morajo televiziji prilagoditi tudi sami izvajalci ali kakor je rekel Ježek v svojem humorističnem nastopu: «Televizija je res velik tehnični napredek: po radiu motnje samo slišiš, tu jih pa tudi vidiš ...»

In kdo nastopa? Ježka smo že omenili; on pač ne more manjkati. Družbo mu v humorističnem delu oddaje delajo še Božo Podkrajšek, Lipe iz Kranja, «klepetava Spela» (verjetno bi se tudi gospa Stana Oficija kar dobro odrezala), pa zadovoljni Kranjci, Rezika Koritnik, August Stanko in drugi. V resnih oddajah nastopajo ljubljanski pevci, glasbeniki in baletni umetniki, književniki, igralci in celo novinarji. Tudi šport ni pozabljen; poleg rednih poročil smo doslej na primer videli reportaže z ljubeljskih dirk in z atletskega dvoboja Hrvatska-Slovenija v Celju. Ob koncu oddaje pa vas prikupna plavolaska obvesti o jutrišnjem vremenu. Seveda nista ne ona ne televizija krivi, če se muhasto vreme potem drugače zasuče.

Skratka, televizija si kar krepko utira pot v Ljubljano. Morda pa ne bi bilo odveč, ko bi se bili prireditelji dogovorili tudi za prenos kakega tujega programa, kar bi bilo najbrž tudi tehnično izvedljivo. Programi bi lahko bili obsežnejši in bolj pestri.

Ljubljanska televizija oddaja v okviru II. mednarodne razstave radia in telekomunikacij na Gospodarskem razstavišču. Razstave se udeležujejo tudi tuji razstavljavci — iz Francije, Holandske, Zahodne in Vzhodne Nemčije, Anglije, Avstrije in ZSSR. Italijo zastopa menda edino Olivetti s teleprinterji, za katere pa vlada v poslovnih krogih precejšnje zanimanje. Posebno so se za to razstavo potrudili Rusi, pa tudi vzhodni Nemci so bogato zastopani. V sovjetskem delu razstave vidimo televizijske in radijske sprejemnike raznih tipov, manjše oddajne postaje, instrumente in tudi ladijski radar. Podobna izbira je seveda tudi na vsej ostali razstavi, čuje se pa, da ponuja Vzhodna Nemčija kvalitetno dokaj dobre izdelke po precej nizkih cenah. Beograjska tovarna «Nikola Tesla» že montira vzhodnonemške televizijske sprejemnike «Sachsenwerke». Vzhodna Nemčija je tudi pripravila posebno «televizijsko alejo», v kateri predvaja na celi vrsti aparatov hkrati razne kratke filme. Posebno pozornost vzbujajo seveda sprejemniki, na katerih lahko obiskovalci občudujejo same sebe ali pa na drugem koncu dvorane ogledujejo zvedave obraze tistih, ki gredo mimo kamere. V «lovljenju» sta zlasti spret na operaterja francoskega podjetja «Thompson Houston».

Kot že rečeno, so razstavljeni tudi domači televizijski sprejemniki ljubljanski izdelek. Kar lično so izdelani in tehnično povsem v redu. Se bolj razveseljive so izjave, da ne bodo dražji od 150.000 din, čeprav je seveda tudi to precejšnja vsota. Sploh je opaziti presenetljiv napredek jugoslovanske radijske industrije in pestrost (morda že kar preobilico pestrosti) domače proizvodnje radijskih aparatov. Kar je še posebej razveseljivo: tudi zunanja oprema je postala res kvalitetna, čeprav ne razkošna. Nekaj pa je tudi luksuznih izdelkov, na primer glasbene omare z več zvočniki, magnetofonom in gramofonom na tri brzine. S skromnimi, a okusnimi in ne predragimi aparati se je kar postavila tudi nova tovarna ELMA iz Smarij pri Kopru.

Najbogatejša pa je seveda razstava kranjske «Iskre» z najrazličnejšimi telefonskimi napravami in ljubljanskih «telekomunikacij» z bogato izbiro radijskih in televizijskih aparatov ter najrazličnejših zapletenih instrumentov, kot so tonski generatorji, oscilografi

Mnogo razstavljenega blaga je seveda za laika španska vas, zato se pač obiskovalci najraje ustavljajo ob rojstvu domače televizije.

R. CILENSEK

Največja kmetijska knjižnica

Ena največjih češkoslovaških knjižnic je Centralna biblioteka češkoslovaške akademije kmetijskih ved v Pragi. Ta knjižnica je bila ustanovljena pred petindvajsetimi leti in se je od takrat nabralo v njej nad 500.000 knjig, pisem in kopij iz skorajda vseh držav sveta. Bogastvo te največje strokovne kmetijske knjižnice v Srednji Evropi je na razpolago vsem delavcem k kmetijstvu: znanstvenikom, zadružnikom, gozdarjem, študentom agronomskih fakultet, nameščencem državnih posestev

Prejeli smo

Književne novine — časopis za književnost, umetnost in družbena vprašanja — Letnik VII, štev. 21-22. Odg. ur. Risto Tošović.

Vsezvezni katalog «Mednarodne knjige» Moskva.

OB PRVEM ZVEZKU «ANALOV» Jadranskega zavoda v Zagrebu

3.

S tem gradivom, ki ga je avtor črpal predvsem iz arhiva samega Narodnega sveta in delno iz drugih doslej manj uporabljenih virov, nam je osvetlil ljudi in dogodke iz dni tik pred 1. dec. 1918, ko je bila proglašena ustanovitev kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. O tem predmetu smo sicer že imeli zbirko F. Šišića «Dokumenti o postanku kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca iz leta 1920», toda Krizman je sedaj objavil v «Analih» marsikaj novega. Dopolnilo k temu pa je tudi gradivo, ki ga je isti avtor skoro istočasno objavil v «Historijskem zborniku» (VIII. št. 1-4) pod naslovom «Izvještaji D. T. Simonovića, delegata srpske Vrhovne komande kod vlade Narodnog vijeća SHS god. 1918», in to po spisih, ki se hranijo v Vojnohistoričnem institutu v Beogradu.

Iz gradiva, ki ga prinaša Krizman, spoznamo težave, s katerimi se je moral boriti Narodni svet SHS. Predvsem sta bili to politična in tehnična nepripravljenost na tako velike dogodke, v začetku pa tudi neutemeljen optimizem. Dejstvo je, da Narodni svet SHS ni imel kurirske zveze z jugoslovanskim odborom (Trumbićem) in tudi ne s svojim lastnim predsednikom A. Korošcem ter da večina depeš in poročil, ki jih je poslal Narodni svet na razne instance v tujini, verjetno sploh ni nikdar prišla na želeni naslov. Doma so imeli veliko skrbi s pojavi, ki so bili združeni z razsulom avstro-ogrske monarhije in njene armade: zeleni kader, vojaške vstaje v samem Zagrebu, pomanjkanje živil in prometnih sredstev, v zunanjepolitičnem pogledu pa posebno z zahtevo Italije po neizprosni izpolnitvi Londonskega pakta: zasedba Trsta, Goriške, Slovenskega Primorja in dela Kranjske, izkrcanje italijanskih čet v vsej Istri, tudi preko demarkacijske črte, in celo na Reki.

Od Narodnega sveta proglašena država SHS ni bila priznana, prav tako ne Jugoslovanski odbor. Med Jugoslovanskim odborom in srbsko vlado s Pašićem na čelu pa je še naprej zijal nepremostljiv prepad. Ob takih notranjih in zunanjih političnih razmerah se je Narodni svet v Zagrebu ukvarjal z vprašanji o dovoljenju za žganjekuho in o davku na vino, o obliki znamk in o napisih na njih in pa o tem, naj se uvede uradovanje po zgledu ZDA. Zaradi tega je krajevni Narodni odbor v Voloskem-Opatiji s posebnim dopisom rotil osrednji odbor v Zagrebu, naj se odslej ukvarja samo z aktualnimi vprašanji.

Vendar so se, kakor poudarja Krizman, vodilni ljudje v Zagrebu, med njimi na prvem mestu Svetozar Pribičević, dobro zavedali, da «pravzaprav vse visi v zraku». Pod pritiskom nepovoljnega zunanjepolitičnega razvoja, zlasti zaradi agresivnosti Italije in izredno napetega notranjepolitičnega položaja in razpoloženja množic, se je že 4. novembra podala posebna misija v Beograd, da se s srbsko vlado in vrhovnim vojaškim poveljstvom domeni o prestopu srbskih čet na hrvatsko ozemlje. Da bi se pa izognili morebitnemu očitku, da gre za srbsko okupacijo hrvatskega ozemlja, sta se srbska vlada in Narodni svet sporazumela, da pojde posebna vojaška komisija v Zagreb, ki naj skupaj z vojaškim odsekom tamošnje vlade formira novo narodno vojsko, katere jedro naj bi bili kadri jugoslovanskih dobrovoljskih legij v Srbiji.

Se preden pa se je ta nova vojska ustanovila, je Simonović 29. novembra brzojavil v Beograd, da je «na energično zahtevo komandanta srbskih čet v Ljubljani bilo ustavljeno nadaljnje prodiranje italijanske vojske. General, komandanti italijanske vojske, se opravičuje za prestop demarkacijske linije z netočnostjo karte in pričakuje nadaljnjih odredb in instrukcij od svojega nadrejenega poveljstva». Kakor znano, niso bile to redne srbske čete in tudi poveljnik ni bil imenovan iz Beograda, temveč je bil to osebni podvig polkovnika Stevana Švabića, ki je kot bivši avstrijski vojni ujetnik na hitro zbral nekaj bivših srbskih vojnih ujetnikov in z njimi ustavil pot italijanski vojski pri Vrbniki.

V obeh svojih zbirkah gradiva prinaša Krizman premnogo podatkov o usodi bivše avstro-ogrske mornarice, tako da je to vprašanje danes dobro osvetljeno, zlasti ker sta v zadnjem času izšli dve knjigi, ki obravnavata tudi ta problem (F. Culinović, «1918 na Jadranu», in Mijo Mirković «Puna je Pula»). Vendar bi nam še marsikaj v tem pogledu lahko povedal eden izmed tedanjih soakterjev, dr. Mirko Vratović.

Veliko se je seveda v Narodnem svetu razpravljalo tudi o ureditvi snujoče se nove države. Od raznih načrtov naj tu po Simonovičevih poročilih navedem samo predlog podpredsednika Narodnega sveta in vodje starčevićanske stranke prava dr. Anta Pavelića. Po tem načrtu naj bi bodočo državo sestavljalo več avtonomnih oblasti, ki pa naj ne bi bile določene po narodnosti, temveč po geografskih pojmih; Slovenija, Hrvatska, Bosna in Hercegovina, Vojvodina (Banat, Srem in Bačka), Dalmacija, Srbija s Črno gora, Makedonija.

Krizman je s svojim gradivom tudi osvetil zgodovinski razgovor, ki so ga imeli v Zenevi v začetku novembre 1918 predsednik srbske vlade Nikola Pašić, predsednik Narodnega sveta SHS Anton Korošec in predstavnika Jugoslovanskega odbora dr. Žerjal in dr. Čingrija. 9. novembra so se sporazumeli, naj se osnuje skupno vlado za kraljevino Srbijo in za Državo Narodnega sveta SHS, katera bi organizirala ustanovitev enotne države. O poteku teh dogovorov in še posebno o dvoličnem zadržanju Pašićevem nam marsikaj pove pismo, ki ga je poslal Trumbić Jug. odboru v Washingtonu. Komaj se je Pašić vrnil iz Ženeve v Pariz, se je, sklicujoč se (po Krizmanovi sodbi docela neutemeljeno) na nasprotovanje regenta Aleksandra in drugih članov srbske vlade, izneveril dani besedi in sestavil novo srbsko vlado, v katero je pritegnil tudi opozicijo. Na drugi strani pa je tudi Narodni svet v Zagrebu očital svojemu predsedniku Korošcu, da ni bil pooblaščen za sklenitev ženevskega sporazuma. Ker je bil Narodni svet docela neinformiran o zunanjepolitičnem položaju, je sklenil, naj prideta Korošec in Trumbić ali vsaj njuni delegati v Zagreb in naj poročajo Narodnemu svetu o položaju Države SHS v zunanjem svetu.

23. in 24. novembra je bila seja osrednjega odbora Narodnega sveta pod predsedstvom Svetozarja Pribičevića, katere se je udeležil tudi Momčilo Ninčić kot predstavnik srbske vlade. Na tej seji so se sporazumeli za ustanovitev enotne države SHS. Toda tudi tokrat je še v zadnjem trenutku kazalo, da ne bo prišlo do izvršitve tega sklepa. Nekateri člani Narodnega sveta niso bili za takojšen odhod v Beograd, češ da tam ni članov srbske Narodne skupščine in tudi ne celotne srbske vlade. En dan po seji še je prišla Trumbićeva brzojavka, v kateri je, kakor je Srdjan Budisavljević povedal Krizmanu, Trumbić svetoval Narodnemu svetu, naj delegacija nikar ne hiti s potjo v Beograd. Vendar je deputacija 28. novembra le odpotovala in 1. decembra je regent Aleksander proglasil «zedinjenje Srbije in zemelj neodvisne države Slovencev, Hrvatov in Srbov v enotno kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev».

Tretji članek iz «Analov», ki ga hočem prikazati, se nanaša na še novejšo dobo namreč na leta med obema svetovnima vojnama, in obravnava vprašanje «italijanske kolonizacije Julijske krajine». Sestavil ga je Ive Mihovilović na osnovi dokumentov, ki so jih našli na prefekturi v Puli in na Reki in delno tudi v Zadru in pa med spisi Mussolinijevega osebnega svetovalca za raznarodovanje Slovencev in Hrvatov v Istri, Itala Saura. Za pravilno razumevanje teh fašističnih kolonizacijskih načrtov in ukrepov, za katere so rabili evfemistični izraz «bonificazione etnica», orише Mihovilović celotni raznarodovalni program predfašističnih in fašističnih oblasti in težak gospodarski položaj, v kakršnem so se znašli istrski kmetje po aneksiji Julijske krajine Italiji zaradi novih mej, ki so jih ločile od dotedanjega tržišča za njihove pridelke, zaradi konkurence starih pokranjin Italije, kateri niso mogli biti kos spričo težjega in dražjega obdelovanja zemlje, a še posebno zaradi novega načina izterjevanja davkov po zakupnikih. Vse te momente so skušale italijanske oblasti in fašistični organi izkoriščati, zato da bi se polaščali zemljišč slovenskih in

DR. LAVO ČERMELJ

(Konec na 4. strani)

37. ODDAJA RUBRIKE «ODNEHAŠ ALI NADALJUJEŠ»

Kandidata za 5.120.000 sta se sinoči umaknila

Drugič bosta tekmovala za najvišjo nagrado sodni pisar iz Benetk in dr. Fricelli - Trije novi kandidati srečno prestali krstni ogenj

Sinočnja 37. oddaja rubrike «Odnehaš ali nadaljuješ» je precej razočarala številne ljubitelje, saj ni nihče odnesel najvišje nagrade. Časopisi so sicer napovedali, da bosta šivilja Angela De Parde in ljubitelj psov Betti najbrž odstopila od nadaljnjega tekmovanja in se zadovoljila z že pridobljenimi 2.560.000 lirami, toda zadnja beseda je pripadla tekmovalcema. Zadnji nastop Angele De Parde je bil precej razburljiv, predvsem zaradi vesti, ki so jo razširili nekateri časopisi, češ da je šivilja profesionalna pevka, zaradi česar ne bi imela pravice do tekmovanja. Mike Bongiorno ji je takoj postavil to vprašanje. Mlada šivilja iz Milana je sicer povedala, da je na prošnjo prijateljev že pela v Hamburgu in Baden-Badenu, vendar le kot diletantka in ne kot profesionalna pevka. Izjavila je tudi, da je bila že od nekdaj njena velika želja posvetiti se pevski kariери, vendar ji doslej to ni bilo omogočeno. Smatra se za srečno, da je dosegla vsoto 2.560.000 lir in da se z njo zadovoljuje, ker toliko denarja še ni videla.

Prav tako se je z čoseženo vsoto zadovoljil zelo simpatičen in skromen delavec Betto iz Trigola, ki je že pri vstopu na oder povedal Bongiornu, da se je premislil in da kljub ljubezni, ki jo goji do psov, igre ne bo nadaljeval, ker ima mnogo potreb, ki jih bo lahko zadovoljil z omenjeno vsoto. Na oder so pripeljali Bettiju edinega eskimskega psa, ki živi v Italiji, ki sicer prenese 40 stopinj pod ničlo, pa tudi vročino kar čobro prenaša.

Precej na hitro je Mike Bongiorno sinoči odpravil zgovornega Napolitanca iz Benetk De Muccija, za katerega so napovedali, da se zaradi vnetja v črevesju tokrat najbrž ne bo predstavil. Vendar je možak prišel in kot vedno tudi tokrat bil pripravljen na dolg razgovor, toda časa ni bilo dovolj. Njegov prijatelj De Paolis je izbral kuverto, v kateri je bilo vprašanje, vredno dva milijona 560.000 lir. De Mucci je moral povedati naslov znane zgodovinske ruske poeme iz XII. stoletja, katero je Puškin našel 1795. Odgovor, da je «Slava polka Igorjevega» je bil točen in De Muccija bomo videli še drugi četrtek, ko se bo boril za najvišjo vsoto, če seveda ne bo odstopil.

Sodni pisar De Mucci je tudi tokrat imel srečo

K zadnjemu nastopu bo pripuščen tudi dr. Cosimo Fricelli, ki je točno odgovoril na vprašanje iz italijanske dramaturgije o delu, ki je bilo izvedeno leta 1848 in v kateri se glavni dogodki dogajajo v mestu, ki je stalno bombardirano. Fricelli je odgovoril, da je to drama Silvia Giovannettija «L'abisso».

Mestni stražnik Filippo Sartirana, izvedenec za kače, je tokrat pripeljal s seboj simpatičnega 6-letnega fantka, ki je Bongiornu izročil kuverto z več vprašanji. Na vsa je odgovoril precizno, zato so ga povabili naj se po dvanajstih letih ponovno vrne. Sartirana je na vprašanje, ki je bilo vredno 1.280.000 lir, kako razlikujemo strupene kače od nestrupenih kač, ki žive v Italiji, odgovoril pravilno, da je njihova zenica vertikalna.

Sinoči je prišlo na vrsto kar troje novincev, ki so imeli precejšnjo srečo in so bili vsi pripuščeni k nadaljnjemu tekmovanju. Najprej se je predstavil študent filozofije Giuseppe Gamba. Odgovarjal je na vprašanja o zgodovini mode, in sicer o ženski modi v XVI. in XVII. stoletju. Na vsa vprašanja je hitro odgovarjal, le pri vprašanju, kako

(Nadaljevanje na 4. strani)

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

ZAKAJ JE KRŠČANSKA DEMOKRACIJA ZA UPRAVNE VOLITVE SREDI ZIME?

Ker se boji javne razprave o važnih gospodarskih vprašanjih v pokrajini

Ali ne bi bilo bolje, če bi socialni demokrati ostali zvesti svojemu prvotnemu pravilnemu stališču, da naj bodo volitve v oktobru?

Odločitev predstavnikov štirih strank tako imenovanega demokratičnega centra, da se izvedejo upravne volitve v goriški pokrajini v polovici letošnjega decembra, povzroča v tukajšnjih krogih najrazličnejše komentarje. Demokratično javno mnenje se s stališčem, ki je bilo izraženo v skupnem poročilu, nikakor ne strinja, ker ni v interesu prebivalstva in demokratičnega boja med posameznimi strankami, da obrazložijo svoje stališče. Predvsem se marsikomu zdi zelo čudno, kako so mogli socialdemokrati, ki so med prvimi nastopili proti odlaganju upravnih volitev na zimo, pristati na demokristjansko stališče in podpisati skupno z liberalci izjavo, ki je v nasprotju z njihovim stališčem glede določitve dneva volitev, kakor tudi v nasprotju z njihovimi upravičenimi utemeljitvami, da bomo odslej dalje imeli upravne volitve sredi najhujše zime.

Poleg skupne izjave so izdali socialdemokrati tudi svoje sporočilo, v katerem kritizirajo obnašanje nekaterih demokrščanskih občinskih uprav, ki niso hotele podati demisije, da bi olajšale sporazum za razpis volitev v ugodnejšem letnem času. Govori se, da je bila ta izjava PSDI v «Piccolu» precej popačena in prikrojena, tako da je bila pogodu meščanskim strankam.

Zaradi tega ne bi bilo napačno, če bi PSDI javno z lepaki in zborovanji pojasnila svoje stališče, da bo javnost obveščena o njeni politični liniji, ki po našem mnenju ne bi smela biti nekaj podrejenega (še celo ne politiki Krščanske demokracije), ampak ravno nasprotno nekaj aktivnega, kar bi težilo k združevanju tistih sil, ki imajo za skupni imenovalec skrb za delovnega človeka.

Po našem mnenju je v interesu levičarsko usmerjenih strank in gibanj, če je letni čas naklonjen volilni kampanji, kar omogoča večje zanimanje prebivalstva za volilna zborovanja, na katerih te stranke razvijajo svoje programe kritizirajo delovanje monopolistične demokristjanske stranke in njenih ustanov.

Ne bi mogli reči, da volilna kampanja v ugodnem letnem času ugodno vpliva na politiko tukajšnje krščanske demokracije ter tistih sorodnikov strank, ki skupaj z njo vodijo politiko, ki ni v interesu najširših slojev prebivalstva, ampak v interesu peščice ljudi, ki so doumeli konjunkturo, ki jo je v mestu ustvarila prosta cona.

Na račun proste cone je bilo že dovolj pisanega in povedanega. Sklicane so bile konference nekaterih organizacij, kjer se je s številkami v rokah dokazalo, da daje ta inštitucija nekaterim industrijcem velike zasluške, medtem ko industrijci ne spoštujejo sindikalnih pogodb in ne sprejemajo na delo predpisanega števila delavcev v skladu s količino prejetega kontingentiranega blaga Razen bežnih ugovorov ni prišlo z uradnega mesta do demantija izrečenih trditev na tako važni konferenci Delavske zbornice v Gorici.

Poleg tega obstaja vrsta neskladnosti v politiki vodilne meščanske stranke v Gorici. Na kongresih KD se veliko govori o socialnem vprašanju, o namakalnih delih, brezposelnosti itd. toda podoba je, da so ta programska načela bolj za zunanjo rabo kot pa da bi služila za resnično napotilo KD pri njeni politiki. Nekaj podobnega se je opazilo tudi med razpravo o pokrajinskem obračunu za leto 1954, na kateri so levičarski svetovalci s prstom pokazali na celo vrsto važnih proračunskih postavk, ki jih demokristjanska uprava predsednika odv. Culota ni uresničila.

Iz vsega tega lahko izluščimo misel, da je KD zelo neprijetno sprejemati javno razpravo o tako važnih krajevnih vprašanjih, ker bi se spričo opozicijskega dokaznega materiala ne mogla pred javnostjo opravičiti. In ker so dvorane, ki bodo pozimi edini prostori, v katerih bo mogoče prirejati volilne shode, v rokah ljudi, ki so pod posrednim ali neposrednim vplivom KD, ali pa izvaja KD na lastnike pritisk, tedaj je toliko jasneje, da je zima najugodnejši čas za demokristjansko volilno kampanjo. Pri tem predvsem voditelje KD, ki so imeli pri organiziranju sestanka iniciativo, ni pekla njihova «demokratična» vest, ker se niso glede datuma volitev demokratično pomenili še z drugimi strankami in organizacijami, ki predstavljajo v pokrajini važen politični faktor.

Končno naj izrazimo upanje, da PSDI kljub stikom s Krščansko demokracijo še ni izgubljena za konstruktivno opozicijsko politiko in da bo lahko po svoje prispevala k reševanju gospodarske problematike v Gorici in v naši pokrajini.

Huda vročina tudi v Gorici

Včeraj ob 16. uri je bilo v Gorici 32.4 stopinje vročine. Najnižja temperatura je bila ob 4. uri zjutraj, to je 18 stopinj.

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Urbani-Albanese, Ul. Rossini 1, tel. 24-43.

IZ DOLA NAM PIŠEJO

Družba SELVEG naj upošteva zahteve prebivalstva

Iz Dola smo prejeli v objavo sledeče pismo: «Prebivalstvo Dola v doberdobski občini se pritožuje, ker so nekateri zaselki v vasi še vedno brez električne napeljave, medtem ko je cela vas brez vodovoda in pokopališča, katerega neobhodno potrebujemo, ker do sedaj uporabljamo avstrijsko vojaško pokopališče.

Prejšnji teden so delegacija vaščanov in župan ter dva uslužbenca finance obiskali prefekta, da bi mu predočili potrebe vasi. Prefekt je delegacijo sprejel ter ji obljubil, da se bo zanimal zanje in posredoval.

V Dolu je namreč 45 družin, ki nimajo električne luči, dve vojašnici finance s približno 45 osebami, cerkev, šola, gostilna ter dve trgovini.

Upamo, da bodo oblasti in družba Selveg vzeli to na znanje ter nam dali to, kar upravičeno zahtevamo.

Vaščani»

ZARADI OGNJA V DIMNIKU

Večmilijonska škoda zaradi požara v Trgovski banki

Gasilci so požar po večurnem delu pogasili

Včeraj kmalu po 11. uri je na podstrešju stavbe na Korzu Italia 4, kjer imata svoj sedež Trgovska banka ter lekarna Kuerner, nastal velik požar. Gosti oblaki dima, ki so uhajali skozi streho podstrešja, so takoj privabili veliko množico ljudi, ki je sledila naglemu širjenju plamena. Okrog 11.30 sta na kraj požara prihiteli dve četi gasilcev s štirimi gasilskimi avtomobili in opremljeni z vsemi pripomočki ter sta nemudoma pričeli z delom. Da bi promet ne oviral dela gasilcev, so mestni ter policijski stražniki zaprli del Korza in bližnje stranske ulice.

Požar, ki domnevajo, da je nastal zaradi ognja v dimniku, je zahteval mnogo truda od gasilcev. Najprej je zajel pod podstrešja, nakar se je razširil do strehe. Zgorela je skoraj polovica poda, del strehe in razno blago, ki je bilo shranjeno na podstrešju. Računajo na milijonsko škodo. Gasilci so bili na delu še pozno popoldne.

OB PRVEM ZVEZKU «ANALOV» Jadranskega zavoda v Zagrebu

(Nadaljevanje s 3. strani)

hrvatskih kmetovalcev in na njih naseljevali Italijane — preverjene fašiste iz drugih italijanskih pokrajin.

Mihovilović omenja, da segajo načrti za italijansko kolonizacijo že v čas prve svetovne vojne, ko se je osnoval poseben odbor «Unione Economica Nazionale», za katerim je stala skupina italijanskih parlamentarcev. Ta je izdelal obsežen načrt in ga je delno že med vojno izvajal na ozemlju, ki ga je tedaj zasedla Italija.

Kljub vsej vladni podpori in silnemu pritisku fašistične stranke pa je ta velikopotezna kolonizacijska akcija uspela le glede prvega dela načrta. Slovenski in hrvatski kmet ni bil več lastnik zemlje, ki jo je prevzel od svojih prednikov. Njegova zemlja je prešla v last raznih italijanskih bogatašev in bank. Teže pa je bilo dobiti Italijane iz starih pokrajin, ki bi hoteli kupiti taka zemljišča, čeprav so jim jih nudili pod izredno ugodnimi pogoji, ali se naseliti na njih kot koloni. Zemlja je bila zanje pretežka in gospodarske razmere takšne, da so odbijale priseljence iz drugih pokrajin. Zato so bili prav pogostni primeri, da je slovenski in hrvatski kmet ostal kot kolon novih gospodarjev na zemlji, ki je bila prej njegova last. Tega neuspeha so se zavedale tudi italijanske oblasti, saj je tik pred drugo svetovno vojno tedanji tržaški prefekt v razgovoru z našim generalnim konzulom imenoval to zemljo, ki nudi preveč kamenja, a premalo kruha, tako da more živeti na njej samo človek, ki se je na njej rodil in na njej zrastel, «questa terra maledetta».

Da pa so fašistične oblasti mogle izvesti vsaj prvi del svojega načrta, so morale razpustiti slovanske zadruge po vsej deželi in njihovo Zvezo v Trstu, tako da so vzeli slovenskim in hrvatskim kmetom edine ustanove, kjer so v sili našli razumevanje in pomoč. Za izvršitev širokega kolonizacijskega načrta je italijanska vlada ustanovila poseben zavod, ki ga je imenovala «Ente nazionale per la rinascita agraria delle Tre Venezie». Med drugo svetovno vojno je ta zavod po odloku ministrskega predsedništva že 7. oktobra 1941 razširil svoj delokrog tudi na kotorsko, splitsko in ljubljansko pokrajino.

Mihovilović omenja na dveh mestih, da so fašistični oblastniki imeli nekaj pomislekov. Tako se je puljski pokrajinski fašistični tajnik Felli bal, da bi utegnili «prejasno pokazati izključno politični pomen te akcije in da bi se tako preveč nezavarovani izpostavljali kritiki in reakciji s strani prizadetih in z onstran državnih meja». Podobno bojazen je imelo tudi tedanje notranje ministrstvo.

Tej skrupuloznosti fašističnih organov se moramo tem bolj čuditi, ker jo docela pogrešamo pri organih povojne «demokratične» Italije. Fašističnega režima ni več, toda od njega začeta «etniška bonifikacija» se na tistem delu Tržaškega ozemlja, ki je po londonskem sporazumu iz leta 1954 prišel pod italijansko upravo, sistematično nadaljuje. Nadaljevala se je sicer že v velikem obsegu za anglo-ameriške vojne uprave z ameriško denarno pomočjo, kakor lahko beremo v zbirki dokumentov, ki je pod naslovom «Italian Genocide Policy against the Slovenes and Croats» izšla leta 1954 v Beogradu Pod italijansko upravo pa se je ta akcija tako razbohotila, da je nedvomno daleč presegla celo predvojne fašistične načrte. Na slovenski zemlji množično naseljujejo Italijane, ki so jih na vse mogoče načine privabili iz tistega dela Istre, ki je pripadel Jugoslaviji. Slovencem pa gradijo zlate mostove za izseljevanje v inozemstvo. Fašistični režim je pospeševal in naravnost forsiral izseljevanje Slovencev in Hrvatov v Argentino ter je za izseljence celo postavil pogoj, da ne smejo biti italijanske narodnosti. Sedaj je izseljenski tok usmerjen predvsem v Avstralijo. Te najnovejše faze italijanske kolonizacije, ki je spričo novih državnih meja sicer neprimerno manj ekstenzivna, a zato tem bolj intenzivna, ni Mihovilović več zajel v svoj prikaz. To je pač sedanja kruta, živa realnost, ki jo še doživljamo in ki še ne dopušča take obdelave kakor kolonizacija pred vojno.

LAVO ČERMELJ

ŠPORTNI DNEVNIK

OD REKE ČEZ POSTOJNO IN GORICO DO VIDMA - 180 KM

Fallarini že potrdil sloves favorita Toda Avstrijec Christian je nepopustljiv

V Vidmu so pred prihodom kolesarjev z dirke „Po Evropi“ nastopili „asi“ Coppi, Astrua, Albani, De Santis, Maule, Moser, Padovan, Milano

Vrstni red na cilju II. etape (Reka - Videm, 180 km): 1. Fallarini (Italija) 5.04'24", povprečno 35,479 km; 2. Christian (Avstrija) i. č.; 3. Ferlenghi (Italija) 6"; 4. Schweiger (Avstrija) 18"; 5. Trefois (Belgija) 20"; 6. Luten (Holandska) 35"; 7. Van Steenselen (Holandska) 40"; 8. Leclerc (Francija) 9'50"; 9. Falaschi (Italija) 10'43" prvi v skupini 11 dirkačev.

Splošna klasifikacija:

1. Christian (Avstrija)	9.43'13"
2. Van Steenselen (Hol.)	3'16"
3. Trefois (Belgija)	3'36"
4. Luten (Holandska)	3'51"
5. Fallarini (Italija)	8'39"
6. Schweiger (Avstrija)	9'30"
7. Falaschi (Italija)	10'43"
8. Zuliani (Francija)	11'18"
9. Stevens (Holandska)	13'19"
10. Ferlenghi (Italija)	13'26"
20. Tognaccini (Italija)	19'22"
21. Uliana (Italija)	19'31"
24. Gervasoni (Italija)	20'54"

Etapna klasifikacija moštev: 1. Italija (Fallarini, Ferlenghi, Falaschi) 15.24'01"; 2. Avstrija; 3. Holandska itd.

Splošna klasifikacija moštev:

1. Holandska	29.30'05"
2. Italija	29.30'19"
3. Avstrija	29.32'44"

VIDEM, 9. — Na Reki je bil danes zjutraj na predsedstvu ljudskega odbora sprejem, ki se ga je poleg predstavnikov oblasti in tamkajšnjih športnih funkcionarjev udeležilo vodstvo dirke «Po Evropi» in predstavniki vseh nastopajočih moštev. Pri tej priložnosti je tudi včerajšnji zmagovalec Riviere prejel v dar zlato uro predsednika republike.

Včerajšnja etapa gotovo ni bila lahka, toda dirkači so vsaj vozili večkrat skozi hladne gozdove, tako da vsaj vročine niso ves čas čutili tako močno. Vse drugače pa je bilo danes, ko so v najhujši vročini vozili čez istrski Kras. Pa tudi pozneje je pot vodila skoraj vedno po soncu in sicer prav ob urah, ko je najbolj toplo. Toda kljub vročini je imela dirka povsod mnogo gledalcev, ki so dirkače bodrili, jim nudili vode ali pa jih kar polivali.

Že kar hitro po startu na Reki je poskrbel za živahnost Ferlenghi, ki je kmalu pobegnil. Pri Matuljah (19 km) je imel že 40" naskoka pred manjšo skupino, ki jo je vodil Avstrijec Christian in 1'5" pred glavno skupino, v kateri so bili tudi vsi Italijani. Pri približno 30. km je Ferlenghija dohitela skupina kakih 20 dirkačev, med katerimi sta bila tudi Fallarini in Gervasoni. Falaschi pa se je držal včerajšnjega zmagovalca Riviera, ki je vozil sam brez pomoči svojega moštva. Zaradi vročine pa so imeli tu dirkači že kakih 10 minut (!) zamude po preračunanem sporedu.

V Postojni (80 km) so bili na čelu že samo Ferlenghi in Fallarini ter Avstrijec Schweiger. Minuto za njimi so vozili Avstrijec Christian, Belgijec Trefois ter Holandca Van Steenselen in Luten. Pri 90. km pa se prvi dve skupini združita. Sedmorica je poldrugo minuto pred skupino in presledek se povečuje ter naraste do jugoslovansko-italijanske meje na 5'20".

V Gorici je na letečem cilju zmagal Fallarini. Po lepih cestah drve dirkači naprej po Furlaniji vedno bliže Vidmu, kjer je cilj druge etape. Položaj se v zadnjih 40 km ne spremeni mnogo. Pred vrati Vidma Fallarini in Ferlenghi potegneta, kolikor moreta, tako da ostane v njuni družbi edino še Avstrijec Christian. Na videmskem stadionu čaka velika množica. Ferlenghi privozi prvi na stadion, kjer je treba prevoziti še kakih 800 m. Fallarini v končnem sprintu zmaga, ne da bi ga mogel ujeti Christian, ki mu sicer uspe pobrati drugo mesto v času zmagovalca.

Kolesarska prireditev pred prihodom dirkačev se je končala le do polovice, ko so jo morali prekiniti zaradi prihoda dirkačev na cilj, nakar se je pozneje nadaljevala in se končala že v mraku. Nastopili so med drugimi Coppi, Astrua, De Santi, Maule, Moser, Albani, Padovan, Milano. Poleg profesionalcev so seveda nastopili tudi diletantje, med katerimi je bilo nekaj Tržačanov.

V dirki omnium so se v prvi vožnji plasirali tako: 1. Maule; 2. Milano; 3. Astrua; 4. Padovan; v drugi vožnji: 1. Albani; 2. Coppi; 3. De Santi; 4. Moser; nato so v drugi vožnji vozili še po en krog na kronometer s stoječim startom (krog 804.50 m): 1. Albani 1'7"3 in Padovan 1'8"; 2. Milano 1'8"2 in Coppi 1'8"8; 3. Moser 1'9"7 in Maule 1'7"8; 4. De Santi 1'9"4 in Astrua 1'11"5.

Tretja vožnja: zasledovanje v parih na 5 krogov: 1. Albani - Padovan 5'38"; 2. Moser - Maule; 3. Astrua - De Santi; 4. Coppi - Milano.

Končna klasifikacija: 1. Albani - Padovan 21 točk; 2. Maule - Moser 15; 3. Coppi - Milano 14; 4. De Santi - Astrua 10.

Nato so diletantje vozili 20 krogov (16.900 km) individualno in prav tako profesionalci na 30 krogov (24.135 km).

Rezultati:

Diletanti: 1. Luciani 20 točk, 24'29", povprečno 39.210 km; 2. Visintin 14; 3. Sarasin 8; 4. Comussi 7; 5. Ruzian 4.

Profesionalci: 1. De Santi 20 točk, 35'54", povprečno 40.111 km; 2. Maule 16; 3. Grosso 13; 4. Astrua 7; 5. Coppi in Albani 5.

GORICA, 9. avgusta — V napovedanem času so se udeleženci kolesarske dirke «Po Evropi» danes ob 15.45 pripeljali čez mednarodni blok pri Rdeči hiši na italijansko ozemlje. Zapornici na obeh straneh meje sta bili dvignjeni, tako da so kolesarji in njihovo spremstvo lahko neoteno in brez ustavljanja nadaljevali pot proti mestu in dalje proti Vidmu.

Na jugoslovanski strani je bil vzdolž ceste v Rožni dolini gost špalir občinstva, ki je dalo še zadnje slovo požrtvovalnim kolesarjem, ki so vozili zadnje metre po Jugoslaviji. Tokraj meje jih je prav tako sprejela velika množica ter jih navdušeno vzpodbujala.

Prva sta privozila v Italijo številka 62 Giuseppe Fallarini ter številka 64 Gianni Ferlenghi, ki sta bila na čelu prve skupine sedmih kolesarjev. Poleg njiju sta bila še dva Avstrijca, dva Holandca in en Belgijec. Njihov tempo je bil zelo hiter, njihovi obrazi pa niti najmanj utrujeni, čeprav so prevozili že 130 kilometrov v najhujši vročini, ki je ob 14. uri na goriškem letališču znašala kar 32,4, kar je eden izmed najtoplejših dni v letošnjem poletju.

Skupina je potem vozila po Ul. Giustiniani, pod predorom in čez Travnik na Korzo, kjer je v sprintu zadnjih 200 metrov Fallarini pripeljal prvi čez leteči cilj pred Spominskim trgom in si s tem priboril dar pokrajinskega odbora CONI.

Druga skupina, v kateri je bil veliko obetajoči Christian (Avstrija), je privozila čez mejo šest minut za vodilno skupino. V tej skupini sta bila tudi prva Jugoslovana Levačič in Petrović, ki prav na prvih etapah že preživlja hudo krizo, kar pa se na njegovem dobrem obnašanju na današnji tekmi ne pozna.

Sedem minut za vodilno skupino je prišla tretja skupina, v kateri so bili štirje Poljaki, dva Italijana in 1 Belgijec. Z 8'30" zaostanka je sledila četrta skupina, v kateri so bili še trije Jugoslovani. Skupino je vodil Francoz Riviere, prva roza majica na tej mednarodni dirki.

Z večjimi presledki so potem privozili čez mejo še ostali tekmovalci, tako da so se zapornice okoli 16.30 ponovno zaprle.

Vzdolž vseh mestnih ulic je veliko ljubiteljev kolesarskega športa pozdravljalo tekmovalce in se od njih obenem tudi poslavljajo, želeč jim čimvečjih uspehov v nadaljnjih etapah.

PREMOČ BELGIJCEV v dirki «Po Holandski»

ROTTERDAM, 9. — Današnja etapa po Holandski je bila razdeljena na dva dela: najprej 107 km vožnje po cesti, nato pa še 10 km na dirkališču na kronometer.

Tudi danes so bili Belgijci veliki junaki dneva. Po zmagi člana njihovega prvega moštva Fora na prvem delu etape, so dosegli še večji uspeh na dirkališču saj je osem članov njihovega prvega moštva z enakim časom zasedlo prvih osem mest in po presledku treh Holandcev C-moštva se je na 12. mesto plasiralo nadaljnjih sedem Belgijcev drugega moštva. Tako sta belgijski moštvi danes med ekipami zavzeli prvo in tretje mesto in isti dve mesti imata tudi v splošni klasifikaciji. V ostalem je med Italijani v splošni klasifikaciji še vedno najboljši Carlesi, medtem ko so drugi že znatno zaostali.

Vrstni red na cilju prvega dela IV. etape (Zandvoort-Rotterdam, 107 km):

1. Fore (Bel. A) 2.25'16; 2. Schroeders (Bel. A); 3. Van den Broeck (Hol. B); 4. Van den Brekel (Hol. A); 5. Moresi (Šv.) 6 Van der Lijke (Hol. A) vsi v času Fora; 7. Saelens (Bel. B) 2.27'52; 8. Backat (Nemčija); 9. Maue (Nem.); 10. Van't Hof (Hol. C); 28. Vannitsen (Bel. A) 2.29'01"; 31. Van Looy (Bel. A) isti čas; 45. Magni (Italija) 2.29'01"; 46. Baffi (It.); 47. Boni (It.); 48. Martini (It.); 49. Koblet (Švica).

Individualna klasifikacija na drugem delu IV. etape — 10 km na kronometer na krožni progi:

1. Derijcke 13'23"; 2. Van Looy; 3. Vannitsen; 4. Luyten; 5. Fore; 6. Schils; 7. Schroeders; 8. Verplaetse (vsi Belgija A) s časom zmagovalca; 9. Van't Hof (Hol. C) 13'33"; 10. Gerrit Voorting (Hol. C); 11. Van Dongen (Hol. C); 12 Van der Elst, Derboven, De Feyter, Gielen, Rosselle, Salens in De Valck (vsi Bel. B) 13'36"; 19. Magni (It.) 13'38"; 20. Baffi (It.), 21. Baroni (It.), 22. Boni (It.), 23. Carlesi (It.), vsi s časom Magnija; 24. Koblet (Švica) 13'41"; 52. Martini (It.) 15'11".

Splošna klasifikacija po IV. etapi:

1. Van Looy (Belg. A) 18.49'33; 2. Derboven (Belg. B) zaostanek 9'12"; 3. De Feyter (Belg. B) 9'54"; 4. A. Voorting (Hol. A) 10'2"; 5. Van Den Brekel (Hol. A) 11'37"; 6. Fore (Belg. A) 12'1"; 7. Van Der Lyke (Hol. A) 12'59"; 8. Van Est (Hol. B) 13'3"; 9. Derijcke (Belg. A) 15'54"; 10. Carlesi (It.) 16'8"; 11. Post (Hol. A); 12. Gielen (Belg. B); 13. Schulte (Hol. A); 14. Verhelst (Hol. C); 15. G. Voorting (Hol. C); 16. Rusman (Hol. A); 17. Van Dongen (Hol. C); 18. Vannitsen (Belg. A); 19. Van't Hof (Hol. C); 20. De Valck (Belg. B); 23. Boni (It.) 23'18"; 26. Baroni (It.) 27'22"; 30 Magni in Baffi (It.) 30'5"; 32. Koblet (Švica) 30'8"; 42. Martini (It.) 32'33".

Vrstni red moštev na cilju drugega dela IV. etape (10 km na kronometer):

1 Belgija A 40'9"; 2. Holandska C 40'39"; 3. Belgija B 40'48"; 4. Italija 40'54"; 5. Švica 41'03"; 6. Holandska A 41'09"; 7. Holanska B 41'12"; 8 Nemčija 41'18".

Klasifikacija moštev po IV. etapi:

1. Belgija A 56.20'28"; 2. Holandska A; 3. Belgija B; 4 Holandska C; 5. Holandska B; 6. Italija 57.22'21"; 7. Nemčija; 8. Švica 58.04'16".

4:0 v Beogradu

BEOGRAD, 9. — Kitajska nogometna reprezentanca, ki se mudi v Jugoslaviji, je danes odigrala v Beogradu svojo prvo tekmo in sicer proti reprezentanci Jugoslavije. V jugoslovanskem moštvu so nastopili igralci, ki tvorijo A-reprezentanco, in zato njihova zmaga proti Kitajcem ne more biti presenetljiva.

V nedeljo bodo jugoslovanska moštva, ki igrajo v zvezni ligi, odigrala drugo kolo državnega prvenstva.

* * *

SAO PAOLO, 9. — Izbrano moštvo brazilskih nogometašev je premagalo češkoslovaško reprezentanco s 4-1 (2-0). V prvi tekmi v Rio de Janeiru so Čehi zmagali z 1-0.

RIM, 9. — Pod predsedstvom rimskega župana senatorja Tupinija se je danes sestala komisija za olimpiado 1960.

Kandidata za 5.120.000 sta se sinoči umaknila

(Nadaljevanje s 3. strani)

so se imenovale polkrinoline, ki so jih nosili v Franciji 1865. leta, je nekoliko okleval, nato pa povedal, da gre za «jansenistke».

Zelo zanimiva je bila tema, ki jo je izbral 42-letni zdravnik Marcello Corsini iz Capoliveria z otoka Elbe. Izbral je filatelijo, za katero se po njegovi izjavi v Italiji zanima približno 600.000 ljudi. Novi tekmovalec je odgovarjal na vprašanja o italijanskih znamkah, ki so bile izdane od 1863 do danes. Pri vseh vprašanjih je imel srečo, le pri zadnjem je čakal z odgovorom do poslednjega trenutka, ter končno povedal, da pripada slika na znamki, ki predstavlja nekega heroja iz prve svetovne vojne Enricu Totiju.

Tudi Marchetti Walter, poštni uradnik iz Milana, se je dobro odrezal. Pripravil se je za moderno simfonično glasbo. 24-letni mladenič je pravilno odgovarjal na postavljena vprašanja, med katerimi je šlo tudi za točen naslov skladbe Paula Hindemitha. Odgovor je bil «Leto 1821».

Odgovorni urednik
STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

Letni kino v Škednju
Predvaja danes 10. t. m. ob 17. in 20.30 na prostem barvni film
Fort Alamov izdajalec

Kino na Opčinah
Predvaja danes 10. t. m. z začetkom ob 15. in ob 20.30 na prostem film

3. IZ «SPOMINOV NA SODOBNIKE»

M. Gorki: Vladimir Lenin

V letih 1917 do 1921 so bili moji odnosi do Lenina precej drugačni, kakor bi si bil jaz želel. Toda drugačni niso mogli biti.

On je bil politik. Svojstvena mu je bila v najvišji popolnosti umetno pridobljena toda ostro določena, zavestna smotrnost pogleda, brez katere krmar tako ogromne, ladje, kakršna je svinčeno težka, kmečka Rusija, ne more prebiti.

Jaz čutim kratko malo organičen odpor nasproti politiki in sem zelo dvomljiv marksist. Kajti nič prav ne verujem v razumnost množic nasploh, še posebej pa ne v razumnost kmečke množice.

Ko se je Lenin 1917 vrnil v Rusijo in objavil svoje teze o komuni, sem bil prepričan, da bo s tem vso številčno sicer nepomembno, kvalitativno pa junaško vojsko politično razvitih delavcev in vso revolucionarno inteligenco izročil kot žrtev kmečkim množicam. Edina aktivna sila v Rusiji bo kakor pest soli vržena v neslano močvirje vasi, da bo brez sledu izginila v njem, ki ga bo požrlo, ne da bi se v duhu v načinu življenja in v razvoju ruskega ljudstva sploh kaj spremenilo. Znanstveno ali tehnično omikana in sploh kvalificirana inteligenca je po mojem mnenju v svojem najglobljem bistvu vsa revolucionarna in z delovno, socialistično, delavsko inteligenco vred predstavlja najdragocenejšo silo, ki jo je Rusija doslej nakopičila. Druge sile, ki bi bila sposobna prevzeti oblast in organizirati vas, leta 1917 v Rusiji ni bilo in je tudi danes še ni. Toda te številčno neznatne in po najrazličnejših nasprotjih razkosane sile lahko opravijo svojo nalogo samo, če bodo notranje nadvse čvrsto enotne. Pred njimi je stalo veličastno delo: zlomiti anarhizem vasi, vzgojiti voljo kmeta, ga naučiti razumno delati in preurediti gospodarstvo ter na ta način deželo naglo pomakniti naprej. Vse pa je mogoče samo s pogojem, da se instinkti vasi podrede organizatorskemu razumu mesta. Za najvažnejšo nalogo revolucije sem zmeraj smatral ustvariti razmere, ki bi dopuščale resničen razvoj kulturnih moči v deželi. S tem namenom sem predlagal, naj bi se na Capriju ustanovila šola za ruske delavce, in sem v letih reakcije 1907 do 1912 z vsemi silami skušal dvigniti razpoloženje in samozavest naših delavcev. Z istim namenom je bilo takoj po februarski revoluciji še spomladi 1917 ustanovljeno «Svobodno združenje za gojitev in razširjanje eksaktnih znanosti», združenje, ki si je postavilo za nalogo organizacijo inštitutov za znanstveno raziskovanje v Rusiji, hkrati pa tudi energično razširjanje znanstvenega in tehničnega znanja v delavskih krogih. V vodstvo «združenja» so vstopili pomembni znanstveniki, člani ruske Akademije znanosti, kakor Steklov, Čugajev, Fersman, Kostičev, Petrovski in drugi. Sredstva so se zbirala marljivo; Kostičev je že iskal stavbišče za zoobotanični raziskovalni inštitut. To prizadevanje pa je oktobrska revolucija udušila; sredstva «združenja» so bila zaplenjena.

Da bom še določnejši, bom rekel: glavna ovira na poti Rusije do evropeizacije in do kulture je dušeča nadmoč popolnoma neomikane vasi nad mestom, zoološki individualizem kmeta, skoraj popolno pomanjkanje socialnih vzgibov v njem. Diktatura politično prebujenih delavcev v tesnem zavezništvu z inteligenco je bila po mojem mnenju edini možni izhod iz težkega položaja, ki se je zaradi vojne in v vojni stopnjujoče se anarhije v vasi še bolj kompliciral. Pomen inteligence za rusko revolucijo ocenjujem drugače, kot jo komunisti. Kajti ta inteligenca je vendar revolucijo pripravila, vanjo spadajo tudi vsi «boljševiki», ki so na stotine delavcev vzgojili v smislu socialnega junaštva ter visoke intelektualnosti. Ruska inteligenca — znanstveno izobražena in delovna — je bila, je in gotovo ostane še dolgo časa edini vprežni konj, ki ga lahko vprežemo v težki voz ruske zgodovine. Ne glede na vse sunke in pobude, ki jih je razum širokih množic gotovo prejel, ostanejo te za zdaj še zmeraj sila, ki jo je treba voditi od zunaj.

Vem seveda natančno, da me bodo politiki revolucije zaradi takih misli vnovič zasmehovali. Toda ravno tako natančno vem, da bo prav posmeh najpametnejših in najbolj poštenih med njimi neiskren.

Do leta 1918, do podlega atentata na Lenina ga v Rusiji nisem srečal in ga niti od daleč nisem videl niti enkrat. Ko sem ga obiskal, še vedno ni mogel dobro rabiti svoje roke in je komaj gibal s svojim prestreljenim vratom. V odgovor na moje ogorčenje je dejal neveselo, kakor govorimo o stvareh, ki nam pošteno presedajo:

«Da, tako se pač godi v pretepu! Kaj hočemo Vsak ravna kakor zna.»

Najino srečanje je bilo zelo prijateljsko, toda samo po sebi je umevno, da so me ostre, vsevidne oči ljubega Iljiča motrile z nekakšnim sočutjem. Bil sem pač «izgubljenec». Takega pogleda sem navajen, že celih trideset let me ljudje gledajo tako. Z vso odločnostjo pričakujem, da me bodo s takim pogledom položili tudi v grob. V tem prepričanju ne sme nihče videti samohvale: s tem namreč nočem namigovati, da ravno «izgubljenci» običajno odkrivajo nova pota in dele sveta. Toda laže mi je pri nekom pritrditi iz spoštovanja ali iz vljudnosti kot pa iz nujnosti, ki je njemu razumljiva, meni pa nejasna.

Nekaj minut kasneje je Lenin naglo izrekel:

«Kdor ni z nami, je zoper nas. Ljudje, ki so neodvisni od zgodovine, eksistirajo samo v domišljiji! Tudi če bi priznal, da so nekoč taki ljudje eksistirali, — zdaj jih ni več in jih ne more biti. Nihče jih ne potrebuje. Vsi, do zadnjega moža bodo potegnjeni v vrtinec resničnosti, ki je tako zapletena kakor še nikoli doslej...»

«Mislite, da preveč poenostavljam življenje? In da to poenostavljanje ograža kulturo s pog'nom?»

In potem ironični, značilni:

«Mh, hm!»

Ostri Leninov pogled postane še ostrejši, s pridušenim glasom nadaljuje:

«No, in milijoni kmetov s puškami v rokah, ali ti ne ogražajo kulture? Ne? Ali mislite, da bi bil «Učredilka» (Ustavodajna skupščina) anarhizmu kmetov kos? Vi, ki toliko in tako pravilno zabavljate na anarhizem vasi, ravno vi bi morali naše delo razumeti bolje kot drugi! Ruski množici je treba pokazati nekaj čisto preprostega, njenemu razumu primernega. Sovjeti in komunizem, to je preprosto!»

«Zveza delavcev z inteligenco? To ni slaba ideja, nikakor. Recite, prosim, inteligenci, naj pride k nam! Po vašem mnenju vendar iskreno služi interesom pravičnosti! Kje je potem zadržek! Kar bliže! Mi smo prevzeli ogromno delo, da bi ljudstvu pomagali na noge, da bi svetu povedali vso resnico o življenju. Ljudstvom kažemo ravno pot do človeka vrednega življenja, pot iz suženjstva, iz revščine, iz ponižanja.»

Zasmejal se je in dobrodušno rekel:

«Zato sem jih od inteligence že dobil po grbi.»

Ko je bila temperatura najinega pogovora spet normalna, je rekel nejevoljno in zaskrbljeno:

«Ali morda zanikam, da nam je inteligenca neogibno potrebna? Toda poglejte vendar, kako sovražno se vede do nas, kako slabo razume zahteve trenutka! In zakaj ne sprevidi, da je brez nas hroma in da ne pride do množic! Inteligenca sama je kriva, če moramo delati preveč črepinj.»

O tej temi sva govorila skoraj pri vsakem sestanku. In čeprav je bil v svojih besedah nasproti inteligenci nezaupljiv, sovražen, je vendarle v resnici zmeraj prav ocenjeval pomen intelektualne energije za revolucijo in je po vsem videzu tudi priznal, da je v bistvu, v idealu revolucija ravno izbruh te energije, ki v zastarelih, tesnih razmerah ni mogla najti nobene zakonite možnosti za razvoj.

Spominjam se, kako sem ga nekoč obiskal s tremi člani akademije znanosti.

Pogovor je zadeval nujnost reorganizacije enega izmed velikih peterburških inštitutov. Ko je Lenin učenjake pospremil, je zadovoljno rekel:

«To razumem! To so pametne glave. Pri njih je vse preprosto, vse strogo formulirano; človek takoj vidi, da natančno vedo, kaj hočejo. Delati s takimi ljudmi, je užitek. Posebno mi je ugajal...»

Navedel je eno izmed najboljših imen v ruski znanosti. Takoj naslednji dan mi je telefonično naročil:

«Vprašajte C., ali bi hotel delati z nami!»

In ko je C. ponudbo sprejel se je Lenin iskreno razveselil. Mel si je roke in se šalil:

«Tako je prav! Na ta način bomo vse ruske in evropske Arhimede zvabili k nam, drugega za drugim. Potem se svet mora obrniti, če hoče ali ne.»

* * *

Na osmem partijskem kongresu je rekel N. I. Buharin med drugim:

«Narod sta meščanstvo in proletariat skupaj. Nobenega smisla nima priznati pravico samoodločbe zaničevanja vrednemu meščanstvu.»

«Ne, oprostite,» mu je ugovarjal Lenin. «Ima ta smisel, da ustreza dejstvom. Sklicujete se na proces diferenciranja proletariata od buržoazije. Počakajmo raje, kako se bo to izteklo.»

(Nadaljevanje sledi)